

Abandonering i konkur

Særlig om moms og miljø

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer: 642
Leveringsfrist: 25.04.2012

Til sammen 17 492 ord

22.04.2012

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgavens inndeling	1
1.2	Plassering i loven	1
<u>2</u>	<u>ABANDONERING ETTER § 117B</u>	<u>2</u>
2.1	Generelt om abandonering	3
2.1.1	Utviklingen	4
2.2	Loven	4
2.2.1	Boets økonomiske interesse i eiendelen	5
2.2.1.1	Årsaken til den manglende økonomiske interesse	5
2.2.1.2	Eierforpliktelser gjennom lovgivning	6
2.2.1.3	Uenighet om boets økonomiske interesse	6
2.2.2	Hvem fatter avgjørelsen?	7
2.2.3	Abandoneringsplikt	8
2.2.4	Erklæringen og dens innhold	8
2.2.5	Varsel om abandonering	9
2.2.5.1	Krav om varsel om forurensningsfare	10
2.2.6	Frist for å abandonere?	10
2.2.6.1	Områlestid	11
2.2.7	Særskilt om leie av fast eiendom	12
2.2.8	Risikoen for eiendelen	14
2.2.8.1	Når debitor er en juridisk person	14
2.2.8.1.1	Noen betraktninger rundt eierløs fast eiendom	17
2.2.9	Omgjøring	18
2.2.9.1	Debitors avkastning av eiendelen	19
2.3	Miljøhensyn og boets ansvar for miljøskader	20
2.3.1	Erstatningsansvar for forurensingsskader	20
2.3.2	Tiltaksplikt etter forurensningsloven	21
2.3.2.1	Forurensningsloven § 7	21
2.3.2.1.1	Andre lovhjemler for tiltaksplikt	22

2.3.3	Krav og plikter oppstått før konkursåpning	23
2.3.4	Potensielt ansvar etter konkursåpning	24
2.3.4.1	Boet tar ikke beslag	24
2.3.4.2	Boet tar beslag	24
2.3.4.2.1	Erstatningsansvar	24
2.3.4.2.2	Tiltaksplikt	25
2.3.4.3	Opphevelse av beslag gjennom abandonering	26
2.3.4.3.1	Erstatningsansvar	26
2.3.4.3.2	Tiltaksplikt	29
3	<u>OVERFØRING TIL PANTHAVER – KKL. § 117C</u>	30
3.1	Oversikt	32
3.2	Loven	33
3.2.1	Økonomisk verdi	33
3.2.2	Panthavers samtykke	34
3.2.3	Markedsverdi	35
3.2.4	Flere panthavere	36
3.2.5	Erklæringen	37
3.3	Fordeler ved overføring til panthaver	37
4	<u>ABANDONERING OG MERVERDIAVGIFT</u>	38
4.1	Generelt om merverdiavgift	38
4.2	Merverdiavgiftsloven	39
4.2.1	Hvordan beregnes og innbetales avgiften?	39
4.2.2	De forskjellige avgiftssubjektene	40
4.2.3	Manglende registrering	41
4.2.3.1	Tvangssalg	42
4.2.4	Situasjonen etter konkursåpning	42
4.2.4.1	Debitors realisasjon av eiendeler etter konkursåpning	42
4.2.4.2	Fradragsrett for kjøper hvor selger er insolvent	44
4.2.4.2.1	Utvikling i den senere tid	45
4.2.5	Konkursboet og dets realisasjon og befatning med eiendelene	47
4.2.5.1	Bobestyrers salær	47
4.2.5.2	Abandonering og mva	47

4.2.5.3	Avgift ved overføring til panthaver	48
4.2.6	Konklusjon	49
5	<u>LITTERATURLISTE</u>	50

---

1 Innledning

Oppgaven behandler abandonering i konkurs og overføring til panthaver etter henholdsvis konkurslovens §§ 117b og 117c, samt flere utfordringer som springer ut i fra disse.¹

1.1 Oppgavens inndeling

I kapittel 2 er abandonering etter kkl. § 117b diskutert. I kapittel 2.3 er utfordringene ved abandonering i forhold til forurensing og miljø diskutert. I kapittel 3 er overføring til panthaver etter kkl. § 117c presentert. Kapittel 4 omhandler merverdiavgift i forhold til konkurs, abandonering og overføring til panthaver.

1.2 Plassering i loven

Reglene om abandonering og overføring til panthaver er å finne i kkl. kapittel 13, som omhandler boets realisering av beslaglagte eiendeler. Paragraf 117 angir hovedregelen for hvordan boet skal realisere sine eiendeler. Utgangspunktet er at de beslaglagte eiendeler skal «realiseres på den måte som etter forholdene antas å ville gi størst utbytte» for boet. Som et utgangspunkt er dette greit å forholde seg til og byr ikke på alt for store utfordringer. Utfordringene melder seg når eiendelene som skal realiseres har en meget lav omsetningsverdi, store vedlikeholdskostnader, stor risiko eller er sterkt overbeheftede med gjeld, og av den grunn ikke utgjør noen særlig verdi for boet. I disse tilfellene er det ikke sikkert at eiendelen vil kunne realiseres i det hele tatt eller at realisasjonen ikke gir noe utbytte for boet etter § 117. Har ikke eiendelen noen omsetningsverdi vil det ikke kunne finne sted noen realisasjon og følgelig intet utbytte. Samme gjelder dersom gjelden som hviler på eiendelen er større enn dens omsetningsverdi. Disse eiendelene vil ikke tilføre boet midler ved realisasjonen ettersom salgssummen vil gå til dekning av gjelden. For slike eiendeler er det gitt regler i §§ 117a – 117c som gir anvisning på hvordan slike eiendeler kan realiseres eller i det

---

¹ Konkursloven vil heretter forkortes kkl..

minste føres ut av boet slik at boet ikke behøver å måtte bruke verken tid og penger på dem.

2 Abandonering etter § 117b

Ved åpning av konkurs tilfaller rådigheten over skyldnerens beslaglagte eiendeler konkursboet, jf. kkl. § 100. Boet blir ikke eier av eiendelene, men får rådigheten over dem. Motsatt for skyldneren som vedblir å være eier av eiendelene, men han har ingen råderett over dem. Boets hovedformål er å få en oversikt over skyldnerens aktiva og passiva og å sørge for at eiendelene realiseres på den mest innbringende måte jf. kkl. § 117 første ledd, slik at det oppnås størst mulig dekning for kreditorene. Eiendelenes økonomiske verdi for boet kan avvike stort fra den salgspris eiendelen kan oppnå ved salg. Dette har sammenheng med at det også vil kunne være store kostnader knyttet til eiendelen.

Beslaget kan omfatte alt fra store forretningseiendommer til ubetydelige småting. Enkelte eiendeler vil kunne ha en meget stor omsetningsverdi, mens andre vil kunne være totalt verdiløse. Ofte omfatter beslaget eiendeler som for de fleste vil fremstå som søppel. Dette gjelder særlig for mindre eiendeler som debitor eier. Det er ikke gitt at eiendeler som har stor omsetningsverdi utgjør noen økonomisk verdi for boet. Slike eiendeler kan for eksempel være av liten verdi for boet på grunn av at det påhviler eiendelen mer gjeld enn hva den selv er verdt. Det vil fort kunne være bortkastet tid for boet å bruke tid på en slik eiendel ettersom et salg ikke vil bidra til å øke bomassen. Andre eiendeler vil ikke kunne omsettes i det hele tatt og vil da heller ikke ha noen verdi for boet. I tillegg er det mulig at noen eiendeler kan utgjøre en risiko for en negativ verdi for boet ved at det pådrar seg erstatningsansvar som langt overskrider eiendelens verdi. Flere eksempler på hvorfor boet kan ønske å kvitte seg med eiendeler er behandlet nedenfor.

2.1 Generelt om abandonering

I alminnelig språkbruk bruker man ordet abandonering om det å forlate, oppgi eller avstå noe.² Verbet å abandonere beskriver således handling hvor man forlater, oppgir eller avstår noe. Det tilsvarer det engelske verbet «to abandon». Tidligere har skrivemåten vært «abandonnere», men etter kodifiseringen av reglene har den nye skrivemåten vært enerådende.

Innenfor retten har man brukt ordet for å beskrive flere forhold innen forskjellige grener av retten. Man har i sjøforsikringsretten omtalt forholdet hvor forsikringsgjenstanden blir overgitt forsikringsselskapet ved ulykke mot at den forsikrede mottar oppgjør, og i forhold til rederansvaret hvor rederen fra gammelt av har kunnet fri seg fra ansvar ved å overgi eiendomsretten til skip og frakt til kreditorene.³ I alle sammenhenger innebærer abandoneringen at eiendomsretten til eiendelen oppgis.

Innen konkursretten har man historisk ved bruken av ordet abandonering siktet til to forskjellige handlinger som er står i klar sammenheng til hverandre. Man har operert med såkalt «ekte» og «uekte» abandonering. Med «ekte» abandonering har man siktet til handlingen hvor konkursboet opphever sitt konkursbeslag i en eller flere eiendeler som ikke har noen økonomisk verdi for boet. «Uekte» abandonering har blitt brukt om tilfeller der boet overfører eierrettighetene til en eiendel uten verdi for boet til en panthaver med krav i eiendelen. Andre måter å skille mellom det to på har vært «egentlig» og «uegentlig» abandonering og abandonering til debitor og abandonering til panthaver.⁴ Samtidig med lovfesting av abandoneringsreglene i kkl. valgte lovgiver å gjøre et tydelig skille mellom disse ved å omtale som abandonering kun de tilfeller hvor boet opphever beslaget til fordel for debitor. De tilfeller hvor boet overfører eierrettighetene til panthaver blir nå omtalt som overføring til panthaver.

---

² Norske synonymer (2011) s. 1

³ NOU 1993-16 vedlegg 1 s. 187

⁴ Falkanger. pkt. 5

2.1.1 Utviklingen

Lovreglene vedrørende abandonering ble inntatt i kkl. i 1999 og trådte i kraft fra 1. januar 2000.⁵ Men selv om reglene i kkl. er av forholdsvis nyere dato er ikke abandoneringsinstituttet noe nytt element i norsk rett.⁶ Boets rett til å abandonere i enkelte tilfeller ble først gitt i lovteksts form i sportelloven av 1938 § 43 annet ledd og videreført av sportelloven av 1959 § 36. Begge gjaldt i forhold til beregningen av rettsgebyrer. I litteraturen er det enighet om at abandoneringsadgangen hadde eksistert også før dette, som en følge av alminnelige konkursrettslige prinsipper.⁷ Falkangerutvalget fant i anledning av forberedelsen av en eventuell lovfesting av abandoneringsreglene i kkl. at adgangen til å abandonere hadde eksistert før den første gang ble lovfestet i sportelloven av 1938.⁸ Sportelloven ble i 1983 avløst av rettsgebyrloven. I den nye loven ble det ikke inntatt noen klar hjemmel for abandonering, ettersom det ble satt en maksimumsgrense for gebyret. I sportelloven var regelen at gebyret skulle utgjøre en viss prosent del av bomassen, og hadde således ikke noe øvre grense. Det eksisterte således ingen skreven lovhjemmel om boets rett til å abandonere før kkl. § 117b ble inntatt i loven. I rettspraksis var det tross mangelen av skreven lovtekst ingen tvil om adgangen til å abandonere. I RG 1985 s. 1 ble det uttalt «det er også sikkert nok - og det er partene ikke uenige om - at bostyret har rett til å abandonere formuesgjenstander i boet for ikke unødig å påføre boet omkostninger eller ansvar.»⁹

2.2 Loven

Lovhjemmel for at boet kan komme seg fri fra eiendeler som boet ikke ønsker å ta beslag i finner vi i som nevnt over i kkl. § 117b. Lovteksten gir ingen begrensninger i forhold til hvilke typer eiendeler som kan abandoneres, og følgelig vil boet kunne abandonere alle slags typer eiendeler så fremt vilkårene i kkl. § 117b er oppfylt. Paragrafen ble tilføyd kkl. ved lov av 3. september 1999 nr. 72. Boet opphever gjennom abandoneringen sitt beslag i eiendelen og gir den tilbake til skyldneren som om den aldri var omfattet av boets beslag.

---

⁵ Lov nr. 72/1999

⁶ Ot.prp.nr. 26 (1998-1999) s. 104

⁷ Brækhus, Sjur og NOU 1993:16 s. 190

⁸ NOU 1993:16 s. 190

⁹ RG 1985 s. 1

2.2.1 Boets økonomiske interesse i eiendelen

Kravet for at en avgjørelse om abandonering etter § 117b kan fattes er at eiendelen ikke utgjør noen «økonomisk interesse» for boet. Vurderingen av om eiendelen utgjør en økonomisk interesse for boet eller ikke baseres på eiendelens markedsverdi veiet opp mot eventuelle kostnader eiendelen vil kunne påføre boet. Dette betyr at eiendelen i seg selv kan være verdifull uten at den for boet har noen verdi ettersom det ved realisasjon ikke vil bli frigjort midler for boet. Årsaken til at en realisasjon ikke tilfører boet midler diskuteres nedenfor.

Det ligger i sakens natur at det ikke alltid kan slås fast med absolutt sikkerhet om eiendelen vil kunne tilføre boet midler. Noen ganger vil det være potensielle kostnader som vil gjøre at eiendelen kan bli uten verdi for boet. Boet vil da vurdere mulighetene for at kostnaden oppstår mot eiendelens markedsverdi. Andre ganger vil kostnadene være sikre mens eiendelens salgsverdi vil være usikker.

2.2.1.1 Årsaken til den manglende økonomiske interesse

Hva som gjør at eiendelen ikke har noen økonomisk verdi for boet kan variere. Noen ganger har eiendelen en ikke ubetydelig salgsverdi, men vil likevel ikke utgjøre noen økonomisk verdi for boet på grunn av utgifter i forbindelse med vedlikehold eller salg av eiendelen som overstiger dens salgsverdi. Det kan være eiendelen har egenskaper som fører til at den utgjør en risiko for at boet kan bli økonomisk ansvarlig for skader som eiendelen kan forårsake. Blant annet er ansvar for forurensningsskader noe som kan utgjøre store kostnader for boet. Reglene i forbindelse med ansvar for forurensningsskader vil bli inngående behandlet nedenfor.

Dersom risikoen for at det kan påløpe store utgifter er stor kan det være at det er best for boet å kvitte seg med den, for slik å slippe risikoen for eventuelle utgifter. Blant slike skader kan det være forurensningsskader, personskader eller skader på andres eiendom. Det er boet selv som må foreta vurderingen om eiendelen har noen økonomisk verdi for boet. Spørsmålet om hvilken verdi eiendelen utgjør for boet avgjøres gjennom en totalvurdering.

Den klart største årsaken for at bo velger å abandonere eiendeler er at det er beheftet med så stor gjeld at den overstiger eiendelens verdi. Ofte vil det være lett å konstatere at pantekravet og gjelden påhvilende eiendelen langt overstiger dens verdi. I slike tilfeller er det en enkel avgjørelse for boet å abandonere den. Andre ganger er det mer usikkert hvordan forholdet mellom gjelden og eiendelens verdi er, og det er ikke like sikkert at abandonering er den riktige løsning for boet.

2.2.1.2 Eierforpliktelser gjennom lovgivning

Det finnes en rekke lovbestemmelser som pålegger eier eller andre som har rådigheten over forskjellige eiendeler økonomisk ansvar for utbedring dersom eiendelen ikke er i akseptabel stand. Blant annet kan det, som vi vil se nedenfor, være at boet risikerer ansvar for eventuell forurensing som oppstår på grunn av eiendelen. Videre finnes det i plan- og bygningsloven § 31-3 regler for ansvar for byggverk og installasjoner som hører under loven. Det fremgår at slike må holdes i stand slik at de ikke utgjør noen fare for verken person eiendom eller miljø. Ansvar etter denne påhviler eier eller den ansvarlige, og i boets tilfelle som har rådigheten som eier vil ansvaret påhvile boet. Denne bestemmelsen rekker videre enn de rene forurensningstilfeller i det den også omfatter tilfeller hvor byggverket utsetter andre for fare. Boet risikerer da å bli pålagt å utbedre problemet slik at faremomentet blir borte. For boet vil det da kunne bli snakk om store utgifter. Boet er også pålagt å sørge for nødvendig forsikring for eiendeler som skal ha dette etter kkl. § 85 nr. 3. Dette vil redusere eiendelens verdi for boet ettersom forsikringspremien vil måtte betales av boet. Boet vil også kunne måtte utføre sikringstiltak etter brann og eksplosjonsvernloven § 6. Avhengig av byggets tilstand vil det kunne påløpe store utgifter til sikring av bygget.

2.2.1.3 Uenighet om boets økonomiske interesse

Ettersom avgjørelsen av om at boet skal abandonere eiendeler vil ofte måtte baseres på bakgrunn av mer eller mindre sikre momenter vil det kunne oppstå uenigheter mellom bostyret og enkelte kreditorer om avgjørelsen. For kreditoren som opplever at boet vil kvitte seg med en eiendel som han mener vil kunne øke bomassen, vil dette innebære at han lett vil føle at boet gjennom sin handling frarøver han muligheten for best mulig dekning for sitt krav. Den kreditor som er misfornøyd med bostyrets avgjørelse har to muligheter for å få omgjort vedtaket. Han kan kreve spørsmålet forelagt

skiftesamlingen dersom han selv representerer eller får med seg fordringshavere som representerer minst 20 % av de samlede beløp av de fordringer som gir stemmerett jf. kkl § 92 første ledd nr. 4. Dersom skiftesamlingen fatter vedtak vil bostyret og bobestyrer være bundet av det etter kkl. § 98.

Dersom det ikke er mulig for fordringshaveren å kreve skiftesamling eller dens vedtak går han i mot, kan han som et siste forsøk bringe spørsmålet inn for retten etter kkl. § 99 annet ledd. Retten er etter denne paragrafen gitt myndighet til, etter begjæring eller av eget tiltak, å omgjøre beslutninger tatt av boet dersom beslutningen er i strid med blant annet en fordringshavers rett. Det er naturlig å anta at retten vil være forsiktig med å gå i mot boet, spesielt i de tilfeller kreditorutvalget har vært med på å fatte avgjørelsen etter § 85, ettersom disse jo må antas å ha sammenfallende interesser med den misfornøyde kreditor.

2.2.2 Hvem fatter avgjørelsen?

Det er bobestyreren som skal fatte avgjørelsen på vegne av dersom boet ønsker å abandonere eiendeler jf. § 117b første ledd. Men for eiendeler av betydning vil bobestyreren ikke kunne fatte en slik avgjørelse alene jf. § 85, for slike eiendeler må avgjørelsen fattes i samråd med kreditorutvalget. Dersom det mellom kreditorutvalget og bobestyrer oppstår uenighet om det skal abandoneres, er bobestyrer underlagt bostyrets avgjørelse. For medlem av kreditorutvalg eller bobestyrer som ikke er enig i avgjørelsen fattet av bostyret vil han kunne kreve spørsmålet lagt frem for skiftesamlingen etter § 92 første ledd nr. 3. Vedtak fattet av skiftesamlingen er bindende for bostyret og bobestyrer etter § 98. Dette hører sammen med at det er kreditorenes interesser boet skal ivareta og derfor bør de også involveres i avgjørelser av stor betydning. Dette er beskrevet i forarbeidene til loven.¹⁰ Dersom bobestyreren abandonerer eiendel uten å involvere kreditorutvalget, i et tilfelle hvor han skulle ha gjort det, vil ikke dette kunne påberopes overfor godtroende tredjemann jf. § 85 siste ledd. Bobestyrer som handler i strid med kreditorenes interesser kan få sin oppnevning tilbakekalt av retten etter kkl. § 13 jf. § 91 første ledd.

---

¹⁰ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 236

2.2.3 Abandoneringsplikt

Paragraf 117b gir boet en rett til å abandonere eiendeler som ikke utgjør noen verdi for boet. Boet gjør en konkret vurdering for de eiendelene som omfattes av boets beslag, og dersom det blant disse er eiendeler som boet ikke ønsker å abandonere. Det står helt fritt i forhold til hvilke eiendeler det abandonerer så lenge vilkårene i kkl. § 117b er oppfylt. Selv om enkelte eiendeler er sterkt knyttet til hverandre kan boet velge å abandonere noen og ikke andre, for eksempel ved at boet abandonerer deler av produksjonsutstyret, men resten blir forsøkt solgt.

Ikke bare har boet en rett til å abandonere eiendeler som ikke utgjør noen økonomisk interesse for boet det kan også ha en plikt til å gjøre det. Av forarbeidene fremgår det at det kan påhvile boet, og da i hovedsak bobestyreren, en plikt til å abandonere i tilfelle en eiendel vil påføre boet tap.¹¹ Dersom en eiendel ikke tilfører boet midler, men også vil redusere boets aktiva har bobestyreren en plikt til å abandonere eiendelen. Dette har sammenheng med bobestyrerens ansvar etter kkl. § 85 første ledd nr. 3 som pålegger ham å bevare og søke å forøke boets eiendeler. Så dersom det er klart at en eiendel vil redusere boets midler skal den altså abandoneres. I realiteten vil det ofte ikke være like klart at det er slikt det forholder seg, og det vil derfor ikke påhvile noen plikt til å abandonere selv om det i ettertid viser seg at eiendelen faktisk reduserte boets midler.

2.2.4 Erklæringen og dens innhold

Selve abandoneringen foretas ved at bobestyreren gir en skriftlig erklæring til skyldneren, som erklærer at eiendelen er abandonert. I erklæringen skal tidspunktet for abandoneringen angis, og eiendelen skal fra det angitte tidspunkt stilles til rådighet for skyldneren jf. første ledd. Eiendeler som boet ikke har fått rådighet over, men som omfattes av konkursbeslaget kan fortsatt abandoneres. Dette gjelder også selv om den som har eiendelen i sin varetekt nekter å overgi den til skyldneren.¹²

Selv om loven krever en skriftlig erklæring for at abandoneringen er gjennomført har det i rettspraksis blitt akseptert at boet har foretatt en abandonering av krav eller

---

¹¹ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 236

¹² Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 236

rettighet ved handling.¹³ Til dette er det verdt å bemerke at alle dommene som det henvises til er avsagt før kodifiseringen av abandoneringsregelen i kkl. § 117b. Det finnes i rettspraksis eksempler på at boets handlinger har blitt tillagt virkning som abandonering uten at boet uttrykkelig har uttalt at det ønsker å abandonere. I Rt. 1981 s. 1328 ble boets frafall av en sak anlagt av konkursdebitor ansett som en abandonering av kravet, slik at konkursskyldneren kunne fremme kravet som sitt eget igjen. Boet hadde ikke avgitt noen erklæring hvor det fremgikk at kravet var abandonert, men retten valgte å se det som abandonering for ikke å hindre debitor i å kunne hevde sin rett.

2.2.5 Varsel om abandonering

Det følger av kkl. § 117b annet ledd at bobestyrer bør varsle rettighetshavere om abandoneringen før den faktisk gjennomføres. Bakgrunnen for dette er å gjøre det enklere for alle rettighetshavere å kunne følge opp sine rettigheter i forhold til eiendelen etter abandoneringen. Rettighetshavere dekker både skyldneren og panthavere. Men selv om varsel bør gis rettighetshaverne vil de ikke kunne hindre at boet gjennomfører abandoneringen. Verken debitor eller panthavere med krav i eiendelen som blir abandonert kan hindre gjennomføringen av abandoneringen. Dette er en viktig forskjell mellom abandonering og overføring til panthaver som krever panthaverens samtykke. Dette behandles nærmere nedenfor. Det er naturlig å anta at skyldneren vil ha vært involvert tidligere ettersom han er pliktig til å gi all informasjon vedrørende eiendelen, se under, men dersom han ikke er informert bør varsel gis.

Lovgiver valgte å bruke ordet bør, og ikke skal, ettersom man mente det ville kunne være svært vanskelig å gjennomføre i konkurser hvor eiendelen som skal abandoneres har mange forskjellige rettighetshavere og også kunne påføre boet store kostnader, men så langt det er praktisk mulig skal slikt varsel gis.¹⁴ Så selv om varsel ikke gis vil abandoneringen være gyldig.

---

¹³ Wiker (2003) s. 435

¹⁴ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 237

2.2.5.1 Krav om varsel om forurensningsfare

Det eneste kravet som påhviler boet ved abandonering av potensielt miljøskadelige eiendeler er at bobestyrer varsler fylkesmannen om at eiendelen som abandoneres utgjør en fare for forurensing jf. § 85 første ledd åttende pkt. Selv om det ikke vil forekomme så ofte gjelder varslingsplikten også utenfor abandoneringstilfellene hvor boet sitter med en slik eiendel uten planer om abandonering. Det er i abandoneringstilfellene den har størst betydning ettersom boet da ikke vil måtte ta ansvar for skadene som eventuelt vil oppstå. Ved varselet vil boet derfor ha oppfylt alle sine plikter ved abandonering av eiendeler med forurensingspotensiale. Skyldneren er pålagt å bistå bobestyreren i forbindelse med varslingsplikten. Dette innebærer at han skal opplyse om forurensningsfare han kjenner til. Dette gjelder selvsagt uavhengig av om boet skal abandonere eiendelen det gjelder eller ikke. Det kreves ikke at bobestyreren foretar kostbare undersøkelser for å avklare om det eksisterer noen form for forurensningsfare i forbindelse med eiendel som abandoneres. Det er ikke gitt at boet abandonerer eiendelen på grunn av forurensningsfaren og ofte skyldes dette at boet ikke er kjent med den.

Intensjonen bak kravet om varslingsplikten er at varselet sørger for at myndighetene får nok tid på seg til å treffe nødvendige forebyggende tiltak og derfor unngå både eventuell forurensing på miljøet og skadekostnader. Som vist over vil eventuelle krav som oppstår i sammenheng med myndighetenes sikring eller opprydning rettes mot konkursdebitor. Det ble vurdert å pålegge boet flere plikter, og eventuelt begrense mulighetene til å abandonere potensielle miljøproblemer, slik at det kunne være noe til dekning av utgiftene. Man falt ned på at det beste ville være å gi en klar og entydig hjemmel for abandonering, og det ble derfor ikke inntatt flere plikter eller begrensninger.¹⁵ Boets abandonering av eiendeler med forurensningsfare er behandlet nærmere nedenfor.

2.2.6 Frist for å abandonere?

Av loven følger ingen begrensning i forhold til når boet kan abandonere. Det ligger likevel en begrensning i at boet ikke kan abandonere eiendeler etter at bobehandlingen er

---

¹⁵ Innst. O. nr. 77(1998-1999) s. 17

avsluttet. Da vil det heller ikke være noe bo, og det kan følgelig ikke abandonere noe som helst. Det ble diskutert i NOU 1993:16 om det skulle settes noen frist for når boet kan abandonere.¹⁶ Selv om det var enighet om at abandonering er mest hensiktsmessig tidlig i konkursbehandlingen fant man at man ikke ville legge noen begrensninger i forhold til når boet skal kunne abandonere. Dette har sammenheng med at det kan variere fra sak til sak når boet finner informasjon som gjør abandonering ønskelig. Boet står altså fritt i forhold til spørsmålet om når det vil abandonere fra konkursåpning til avslutningen av bobehandlingen.

2.2.6.1 Områdestid

Et interessant spørsmål er om boet er innrømmet noen tid til å vurdere om det vil abandonere før eventuelle plikter og ansvar inntreer, og i så tilfelle hvor lang tid det er snakk om. Grunnen til at et slikt spørsmål er viktig er at boet ved konkursåpningen ikke har noen oversikt over eiendelene og derfor ikke kan vite hvilke eiendeler det vil kunne lønne seg å kvitte seg med så fort så mulig. Dersom noe skulle skje med en av eiendelene like etter konkursen var åpnet ville boet være ansvarlig for eventuelle kostnader som oppstår som følge av at det har rådigheten over eiendelen. Kostandene som kan påløpe i denne korte perioden kan i enkelte tilfeller være svært store. Det har derfor blitt debattert om ikke boet burde innrømmes noe tid til å få oversikt over eiendelene som er beslaglagt før eierforpliktelsene inntreer, slik at det kan abandonere eiendeler som ikke vil være av verdi for boet.

Det følger av dekl. § 2-2 at boet har rett til beslag i skyldnerens eiendeler som kan omgjøres i penger så fremt eiendelen ikke spesifikt er unntatt i loven. Intensjonen bak regelen er at kreditorene skal kunne få dekning for sine krav. Derfor kan det synes rart at boet skal måtte risikere massekrav på grunn av eiendeler som er ment å øke boets midler. I tillegg er boet i kkl. §118 gitt anledning til å vedta og ikke forfølge sin rett i eiendel dersom det ønsker det. Dette gjøres når boet finner at et beslag i eiendelen ikke vil tjene boet.

---

¹⁶ NOU 1993:16 s. 196

I tillegg bør det nevnes at det ut i fra sammenhengen i § 119 taler for at boet bør få noe tid på seg til å foreta vurderinger med hensyn til om det skal fortsette driften av eiendeler. I kkl. § 119 sies det at boet skal få en viss tid på seg til å vurdere om det ønsker å fortsette driften av skyldnerens næringsvirksomhet. Dette fordi det ellers ville være store usikkerhetsmomenter knyttet til avgjørelsen. Dette taler for at boet bør få anledning til å vurdere om det vil beholde eiendeler som kan føre med seg massekrav slik at kreditorene ikke taper penger på grunn av krav som oppstår på boets hånd før boet i det hele tatt har tid til å avdekke mulig risikoen for at slike krav kan oppstå.

I litteraturen har det vært argumentert for at boet må ha en tid til å områ seg.¹⁷ Det vil i så tilfelle ikke være snakk om lang tid, men nok tid til at boet rekker å ta standpunkt til om eiendelen medfører en risiko for at bomassen kan bli redusert, og derfor bør abandoneres. Slik ville formålet med boet, som er å sørge for mest mulig dekning for kreditorene, oppnås på best mulig måte.

Boet har en beslagsrett i skyldnerens eiendeler jf. dekl. § 2-2. Beslagsretten må ses i sammenhengen med boets formål som er å sørge for størst mulig dekning for skyldnerens kreditorer. Det ville derfor virke mot sitt hensyn dersom boet ville bli påtvunget utgifter som følge av egenskaper ved skyldnerens eiendeler som boet ikke har hatt tid til å ta stilling til før ansvar for boet inntreffer.

Konklusjonen blir at boet er innrømmet en viss tid på seg til å ta stilling til om det ønsker å opprettholde beslag i skyldnerens eiendeler, og dersom det skulle inntreffe omstendigheter som fører med seg ansvar så kort tid etter konkursåpning at boet ikke har rukket å ta stilling til om det ønsker å opprettholde beslaget i eiendelen vil boet kunne unngå ansvar ved å abandonere så fort det rekker å ta stilling til det.

2.2.7 Særskilt om leie av fast eiendom

Tidligere har det vært knyttet en del usikkerhet om boets potensielle ansvar for leieavtale av fast eiendom, og kravet om at leieobjekt skal stilles til utleiers rådighet. Usikkerheten har kommet som en følge av særlig en spesiell paragraf i dekningsloven, §

---

¹⁷ Wiker (2003) s. 434

7-10.¹⁸ Paragrafen sier at boet trer inn i debtors avtaler vedrørende leie av fast eiendom uten særskilt vedtagelse. Konsekvensen av dette er at boet vil bli ansvarlig for leie som påløper før en konkret erklæring om at boet ikke vil tre inn i avtalen. En slik erklæring kan senest gis fire uker etter åpningen av konkurs hos skyldneren. Frem til en slik erklæring blir fremsatt vil påløpt leie måtte dekkes som et massekrav i boet. Videre er det et krav at leieobjektet skal stilles til utleiers rådighet. Først når dette er gjort vil boet ha kommet fri for forpliktelsen til å svare leie. Dette førte til en del uenighet om boet da kunne unngå å måtte sørge for opprydning av leieobjektet ved å abandonere eiendelene som befant seg der.

I NOU 1993:16 ble det hevdet at boet ikke kunne sies å ha stillet objektet til rådighet ved å abandonere eiendeler i objektet, og ville derfor måtte stå for opprydningen eller svare leie som massekrav for den tiden leieobjektet ikke var ryddet. For boet ville dette bety at det enten måtte rydde eller tåle at leien løp videre for objektet. Men selv om det i NOU 'en ble hevdet at det måtte være slik fant domstolene at virkeligheten var en noe annen. I RG 1997 s. 1348 kom retten til den konklusjon at det samsvarte best med forutsetningen bak abandoneringsinstituttet at boet faktisk kunne unngå ansvar for leie ved å abandonere eiendeler som ellers ville måtte ryddes bort. Domstolen viste til uttalelsene i NOU 1993:16 og gjorde det klart at den ikke fant disse uttalelsene holdbare.

Domstolenes signaler ble fanget opp av lovgiverne og i forarbeidene hvor inntagelsen av kkl. § 117b ble forberedt valgte man også å gjøre endringer i dekl. § 7-10. I annet ledd annet punktum ble det inntatt en presisering i forhold til hva det skulle innebære å stille leieobjektet til utleiers rådighet. Eiendelene i objektet må enten ryddes vekk eller abandoneres før objektet er stillet til rådighet. Derfor er det nå klart at det er nok for boet å abandonere eiendeler i leieobjektet for å kunne oppfylle kravet om å ha stillet objektet til rådighet for utleier. For boene er dette en svært billig måte å unngå ekstra kostnader. Dersom det blant eiendelene som skal abandoneres er noe av verdi kan boet hente ut dette i forkant av abandoneringsbeslutningen. For utleierne innebærer rettstilstanden at dersom de ønsker å rette krav mot noen etter at boet har abandonert

---

¹⁸ Dekningsloven vil heretter forkortes dekl..

eiendeler i leieobjektet vil det måtte bli konkursskyldneren som må kreves for utgiftene. Og som i alle andre tilfeller vil konkursdebitor som regel ha svært lite å stille med økonomisk etter konkursåpning.

I praksis, ved tilfeller hvor det er eiendeler av verdi for boet i leieobjektet, inngår ofte boet og utleier en kortvarig leieavtale. Som en del av disse avtalene pleier boet ofte å påta seg ansvaret for å rydde seg ut av objektet og ikke bare abandonere etter å ha hentet ut verdiene.¹⁹ Dette avhenger jo selvsagt av hvor mye jobb det vil innebære å rydde ut av objektet. Dersom jobben er tidkrevende og eiendelene ikke er av stor verdi vil boet kanskje likevel se seg tjent med å abandonere eiendelene. Gjennom avtalen sikrer boet seg tid til å hente ut eiendelene og utleier sikrer seg at det blir ryddet.

2.2.8 Risikoen for eiendelen

Ved abandoneringen oppheves konkursbeslaget og risikoen for eiendelen ligger igjen hos skyldneren jf. § 117b første ledd fjerde punktum. Dersom det skulle inntre erstatningsansvar som følge av egenskaper ved eiendelen etter abandoneringen vil det således være debitor som er ansvarlig. Dette ansvaret er boet uvedkommende. Skyldneren står etter abandoneringen fritt til å råde over eiendelen som hvilken som helst annen eier. Selv om det er fullt mulig å avhende eiendeler med pantekrav jf. panteloven § 1-11 første ledd, vil likevel panteretten gjøre det vanskeligere for debitor å avhende den med panteretten, ettersom eiendelen for potensielle kjøpere vil være mindre verdt dersom det påhviler eiendelen et pantekrav. I forbindelse med abandoneringen skal også eventuelle registreringer i grunnbok og løsreregister vedrørende konkursen for vedkommende eiendel slettes jf. § 79 siste ledd. Dette må gjøres ettersom en slik registrering vil legge begrensinger i skyldnerens råderett ut over det som må følge av pantekrav og lignende jf. kkl. § 100.

2.2.8.1 Når debitor er en juridisk person

En interessant situasjon oppstår når skyldneren som det abandoneres til er et aksjeselskap, stiftelse eller en annen juridisk person. Av kkl. § 108 fremgår det at det er styret som skal representere skyldneren under konkursen dersom han var et selskap. Det

---

¹⁹ Dehli

er derfor styret som får råderetten over eiendeler som blir abandonert. Ved avslutningen av konkursbehandlingen vil den juridiske person opphøre å eksistere jf. kkl. § 138 annet ledd. Dette innebærer at skyldneren som igjen får råderetten som eier etter abandoneringen blir slettet fra registrene etter endt konkursbehandling og derfor ikke eksisterer lenger. Spørsmålet blir da hvilken virkning det har at skyldneren formelt ikke eksisterer lenger, og hvilken betydning har dette for eierforholdet til den abandonerte eiendel dersom den fortsatt er eiet av skyldneren.

Ofte vil det være panthavere med krav i eiendelen, men det er ikke gitt at de ønsker å overta eiendelen. Det kan være risiko forbundet med eiendelen som gjør det lite interessant for panthaver å få eierskap til eiendelen. Selskapet opphører ikke å eksistere før konkursbehandlingen er avsluttet jf. kkl. § 138 annet ledd. Dette innebærer at ettersom abandonering kun kan skje fra konkursåpning til konkursbehandlingen er avsluttet vil debitor alltid eksistere ved abandoneringen. Det følger av kkl. § 108 at det er selskapets styre som representerer skyldneren under konkursen, og frem til avsluttet behandling av boet vil derfor styret i selskapet kunne fatte avgjørelser om eiendelens fremtid. Problemet er hvem, om noen, som er eier av eiendelen når selskapet opphører å eksistere etter avsluttet bobehandling.

Blant annet ble problematikken pekt ut av Kjelstrup og Falkanger i deres utredning om abandonering i konkurs, uten at man gikk nærmere inn på det senere i forberedelsen av loven.²⁰ Spørsmålet har imidlertid vært berørt i rettspraksis, og det er antakelig av denne grunn det ikke ble viet mer oppmerksomhet i forarbeidene. I Rt. 1979 s. 375 ble det gjort klart at selv etter at selskapet hadde opphørt å eksistere ville det i enkelte sammenhenger være mulig å hevde at det fortsatt eksisterte i forhold til bestemte situasjoner. Wiker og Ro hevder med tyngde at spesielt abandoneringstilfellene er en slik situasjon.²¹ Det vises blant annet til Rt. 1992 s.1697. I den nevnte dommen ble styret i et selskap som var slått konkurs og senere slettet gitt partsevne og adgang til å anke dom mot selskapets konkursbo. Det argumenteres for at på samme måte vil selskapets siste registrerte styre ha rådigheten over eiendeler som ble abandonert

---

²⁰ NOU 1993: 16 s. 187

²¹ Wiker (2003)s. 436

dersom de ikke allerede på noen måte har klart å kvitte seg med den på andre måter. At det er selskapets siste registrerte styre som vil få råderetten henger sammen med at det jo er styret som representerer skyldneren under konkursbehandlingen. En utfordring med en slik løsning er at man ikke har noen garanti for at styret er interessert i å måtte bruke tid på eiendelen ettersom den etter alle solemerker er av liten eller ingen verdi.

Motsatt finner Andenæs at eiendelen i slike tilfeller blir eierløs. Han legger vekt på at lovgiver ikke ga noen tegn på at de ønsket å unngå at eiendelen ble eierløs, men i stedet lot være å gå inn på problematikken.²² Han mener grunnen for at man ikke gikk mer inn på problematikken er at man anså at problemet ikke ville bli særlig stort i praksis. Videre vises det til at det i utvalget forut for vedtakelsen av loven ble pekte på problematikken og konkluderte at eiendelen måtte bli eierløs uten at lovgiver gikk i mot dette, og at de derfor har akseptert at eiendeler kan bli eierløse.²³

Det kan som Andenæs gjør, hevdes at problemstillingen ikke er av videre betydning. Dersom styret har råderetten over eiendelen vil det nok i de fleste tilfeller ikke gjøre bruk av den, med mindre det er noe økonomisk insentiv. Slik sett er det vanskelig å se at det har noen særlig praktisk betydning at styret har råderetten ettersom det i de aller fleste tilfelle ikke vil gjøre bruk av den, og det derfor i praksis vil være liten forskjell fra om den ville ha vært eierløs. Dette til forskjell fra situasjonen dersom eiendelen hadde vært av verdi. Da kan en lett forestille seg at man ville gjøre alt hva man kunne for å bli tilkjent eierskapet. Styret har ikke noe personlig ansvar for eiendelen dersom den skulle gjøre skade. Den rettspraksis som Ro og Wiker viser til er tilfeller hvor styret uttrykkelig ønsket å få handle på vegene av selskapet etter at det var oppløst. I de fleste tilfeller hva gjelder eiendeler som er abandonert vil nok styret helst se at det slipper å måtte ha noe som helst med eiendelen å gjøre.

Argumentene som Andenæs fremfører synes å ha mye for seg. Lovgiver kjente til utfordringene rundt abandonering hvor debitor er en juridisk person uten å gi noen antydning på at de ønsket å hindre at gjenstanden blir eierløs synes dette å tale for at

---

²² Andenæs (2009) s. 41

²³ NOU 1993:16 s. 70 og s. 199

rettstilstanden må være slik. Argumentene fremført av Wiker og Ro gjelder i tilfeller hvor styret i det slettede selskap uttrykkelig ønsket representasjonsevne og vil derfor i de aller fleste tilfeller skille seg fra situasjonen med abandonerte eiendeler som det gamle styret ikke har noe insentiv til å ville ha noe med å gjøre.

2.2.8.1.1 Noen betraktninger rundt eierløs fast eiendom

For en spesiell type eiendeler, nemlig fast eiendom, bør det vurderes om det bør gis spesielle regler i forbindelse med abandonering i tilfeller hvor debitor er en juridisk person som ikke finner å kunne avhende eiendelen før sletting etter kkl. § 138. Selv om eieren slettes fra registrene og således opphører å eksistere vil det i grunnboken fortsatt være den juridiske person som er eier. Problemet er jo at eieren jf. grunnboken ikke eksisterer lenger og eiendelen således er eierløs. En konsekvens av at eiendelen er eierløs er at det ikke vil oppstå skattekrav på eierens hånd som følge av eiendelen. Dette kan føre til at panthaver med krav i eiendelen ikke vil overta den for å på den måten slippe skatt, mens pantekravet jo består. Dette gjelder også for skyldnerens eventuelle nærstående som ellers kanskje ville ha overtatt eiendommen. Man kan i tillegg sikre seg at andre ikke får hånd om eiendommen ved utstede en sikringsobligasjon på eiendommen med en urådighetserklæring slik at andre ikke uten videre kan erverve rettigheter i eiendommen. Slik kan man sørge for at den spesielle eiersituasjonen består så lenge som mulig.

Det vil så og si utelukkende være tale om fast eiendom av svært liten eller ingen verdi. At eiendommen ikke har noen eier på tross av at eier er registrert i grunnboken, kan by på problemer dersom noen faktisk vil gjøre bruk av eiendommen. Dessuten vil fast eiendom med bebyggelse som står og forfaller kunne utgjøre en risiko for samfunnet ettersom byggets tilstand kan gjøre det direkte farlig, eller at det er forurensende elementer som truer samfunnets interesser.

Det kan spørres om det ikke hadde vært bedre om eiendommen tilfalt staten ved slettingen av den juridiske person, ettersom det i de aller fleste tilfeller vil være myndighetene som vil måtte ta ansvar for problemene i forbindelse med eiendommen. Man kunne pålegge styret i det konkursrammede selskap å inngi en erklæring dersom det ikke fant å kunne realisere eiendommen før selskapet sluttet å eksistere. Ved at

eierretten tilfaller staten får den en klarere oppfordring til å ta hånd om eiendommen, og kan bringe forfallet til opphør tidligere. Dette vil nok innebære at samfunnets totale kostnader reduseres, og samtidig vil samfunnet kunne gjøre nytte av eiendommen på de måter som gagnar samfunnet best.

2.2.9 Omgjøring

Konkurslovens § 101 pålegger skyldneren å gi alle opplysninger om sin økonomiske situasjon til boet og andre. Da det ofte er skyldneren som sitter på det som er av informasjon om hvordan ting forholder seg, eller enklest kan fremskaffe den. Ettersom det for boet kan være vanskelig å fremskaffe relevant informasjon fra andre kilder, vil boet ofte måtte stole på skyldnerens informasjon. Det kan være fristende for en konkursskyldner å holde tilbake eller gi uriktig informasjon som kan føre til at boet velger å abandonere eiendelen, slik at han får tilbake eiendelen som kan utgjøre større eller mindre verdier for ham.

I § 117b tredje ledd er det gitt hjemmel for at boet kan omgjøre abandoneringen dersom skyldneren har gitt uriktige opplysninger eller holdt tilbake informasjon av betydning for beslutningen om boet skal abandonere. Ved å gi boet en mulighet til å omgjøre abandonerings-beslutningen vil skyldneren kunne bli mindre fristet til å gi misvisende informasjon til boet om sine eiendeler, ettersom han likevel ikke vil kunne oppnå noe fortjeneste som følge sine mangelfulle opplysninger. Dette gjelder ikke uten unntak. Av hensyn til tredjepart som etter abandonering har ervervet en rettighet til eiendelen vil boet ikke kunne omgjøre beslutningen i slike tilfeller jf. tredje ledd andre punktum. Det ville kunne bli vanskelig for debitor å få i stand noen avtale med tredjemenn dersom de kunne risikere tap på grunn av at boet kom inn og tok tilbake eiendelen etter at tredjemann hadde ervervet rettigheter i eiendelen. I disse tilfellene vil boet kunne få hånd om fortjenesten ved å inndra skyldnerens overskudd ved en realisasjon av eiendelen jf. § 117b tredje ledd siste punktum, se nedenfor i punkt 2.2.9.1.

I tillegg til omgjøringsadgangen i § 117b gjelder også reglene for avtaleretten på dette området, og dette fremkommer uttrykkelig i forarbeidene.²⁴ Dessuten kan også retten

---

²⁴ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 237

omgjøre en abandoneringsbeslutning etter kkl. § 99 annet ledd dersom beslutningen er i strid med enten skyldnerens, fordringshaver eller tredjepersons interesse, ulovlig eller åpenbart urimelig. Retten kan gjøre dette etter eget initiativ eller på begjæring fra skyldner, fordringshaver eller medlem av skiftesamlingen dersom den finner at vilkårene for omgjøring er oppfylt.

2.2.9.1 Debtors avkastning av eiendelen

Dersom debitor skulle klare å gjøre penger på eiendelen som boet abandonerte vil boet kunne få hånd på disse midlene. Boet har etter § 117b tredje ledd siste punktum rett til å inndra et hvert overskudd, stort eller lite, som skyldneren har fått som avkastning av eiendelen. Det er bobestyreren som gjør dette på vegne av boet. Ved at det kun er overskuddet skyldneren får som kan inndras betyr det at eventuelle utgifter som skyldneren har pådratt seg i forsøket på å erverve inntekten skal komme til fradrag i avkastningen. Skyldneren skal også innrømmes et rimelig vederlag for arbeidet han har lagt ned.²⁵ Regelen er helt objektiv, så lenge det eksisterer noe overskudd kan det inndras. Skyldneren trenger ikke å ha gitt misvisende eller tilbakeholdt informasjon om eiendelen. Så lenge skyldneren klarer å opparbeide seg et overskudd kan det inndras til fordel for boet.

Regelen gjør det lettere for boet å fatte en avgjørelse om å abandonere da det ikke risikerer å gå glipp av verdier ved abandoneringen dersom det skulle vise seg å være mulig å gjøre penger på den senere. Dersom regelen hadde vært motsatt er det lett å forestille seg at det ville være forbundet med en del vansker for boet å abandonere ettersom man ville ønske å være sikker på at det ikke var mulig generere verdier til dekning for kreditorene. Dette ville kunne føre til at vurderingen ble mer tidkrevende enn hva den er nå. Det er verdt å bemerke at det ofte ikke vil være noe særlig håp om noe overskudd for skyldneren ettersom boet selv har konkludert med at eiendelen ikke har økonomisk potensiale før abandoneringen, og da vil eiendelen som regel heller ikke kunne gi skyldneren noe overskudd heller.

---

²⁵ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s 237

2.3 Miljøhensyn og boets ansvar for miljøskader

Blant eiendelene som blir abandonert er det fra tid til annen eiendeler som har potensiale til å gjøre store skader på miljøet. Grunnen til at slike eiendeler blir abandonert er nettopp det skadepotensiale de utgjør og den risikoen for boet som medfølger for å bli holdt erstatningsrettslig ansvarlig for skadene. Dessuten er det flere lovbestemmelser som åpner for at myndighetene kan pålegge eier og andre som nyttiggjør seg av eiendeler som utgjør risiko for forurensning både plikt til å sikre at slik forurensning ikke finner sted og dersom skaden har skjedd plikt til å sørge for opprydning. Flere av disse potensielle pliktene vil bli diskutert nedenfor.

Det er mange typer eiendeler som kan føre til forurensning som vil kunne påføre miljøet stor skade, og hvor eventuelle opprydningskostnader vil kunne bli svært kostbare. Den mest nærliggende gruppen er fast eiendom. Det kan for eksempel være gamle fabrikklokaler hvor det oppbevares miljøgifter, skip med store mengder olje om bord eller en ansamling av biler som står og ruster bort. For boet kan det ha stor betydning hvordan det forholder seg til slike eiendeler ettersom de forskjellige valgene kan ha ulike økonomiske konsekvenser for boet.

2.3.1 Erstatningsansvar for forurensingsskader

Utgangspunktet for spørsmålet om boet vil kunne bli holdt ansvarlig for forurensning finner vi i forurensingsloven. Av dens § 7 fremgår det at det ikke er lov å «ha, gjøre eller sette i verk noe som kan medføre fare for forurensing», med mindre det er gitt tillatelse etter unntaksbestemmelsene i loven eller som følge av forskrift gitt i medhold av loven. Rekkevidden av bestemmelsen for hvem som kan bli holdt ansvarlig ble vurdert nøye i Rt. 2010 s. 306. Den som «har» eiendelen er eieren. Dette vil ikke gjelde for boet. Derimot vil boet kunne «gjøre eller sette i verk noe» som medfører fare for eller forurensning og således bli ansvarlig. Den som er ansvarlig etter loven for eiendelen som forurenser risikerer store utgifter. Blant de større kostnadene som kan påløpe er erstatning for forurensningen.

I tillegg til alminnelige erstatningsrettslige prinsipper har lovgiverne valgt å gi hjemmel for erstatningsansvar etter forurl. § 55. Erstatningsansvaret for skade som har oppstått som følge av eiendel som forurenser ligger etter forurl. § 55 på eier som «faktisk driver,

bruker eller innehar» eiendelen, eller noen annen som «faktisk driver, bruker eller innehar eiendelen». Boet er ikke eier av eiendelene tilhørende debitor på konkurstidspunktet jf. kkl. § 100. Men ved et eventuelt beslag av eiendeler vil boet oppfylle kravet om å inneha eiendelen som er beslaglagt og derfor risikere ansvar etter forurl. § 55. Spørsmålet blir da hvordan boet bør handle i forhold til eiendeler hvor det kan medfølge ansvar for forurensing, slik at boet ikke risikerer å få sine midler redusert mer en nødvendig.

2.3.2 Tiltaksplikt etter forurensningsloven

I tillegg til § 55 som hjemler krav på erstatning gir forurl. også hjemler som åpner for å pålegge tiltaksplikt i forbindelse med potensiell og faktisk forurensing. Dersom boet kan pålegges tiltaksplikt vil dette føre med seg kostnader som vil gjøre at det blir mindre igjen til dekning for kreditorene. De to paragrafer som hjemler tiltaksplikt er §§ 7 og 37.

2.3.2.1 Forurensningsloven § 7

Blant paragrafene som hjemler tiltaksplikt er forurl. § 7 den mest brukte. Av § 7 annet ledd fremgår det at den ansvarlige ved fare for forurensning har plikt til å sørge for tiltak for å hindre at forurensing finner sted og for å fjerne forurensing som alt har oppstått. Den ansvarlige har altså en generell plikt til å treffe tiltak for å unngå forurensing. I paragrafens fjerde ledd er det i tillegg gitt hjemmel for at forurensningsmyndighetene kan pålegge den ansvarlig å gjøre konkrete tiltak for å hindre at forurensing finner sted eller opprydning etter annet ledd. Tiltaksplikten påhviler altså den ansvarlige hele tiden, men kan også resultere i konkrete tiltak pålagt av myndighetene dersom de finner dette nødvendig, for eksempel når den ansvarlig ikke har truffet nødvendige tiltak på eget initiativ.

Boet kan i mange tilfeller bli ansett for å være den ansvarlige etter forurl. Det avgjørende er om det er tale om debtors forurensing fra tidligere, eller om det er boets egen forurensing som følge av dets drift av eiendelen. § 7. For eksempel dersom boet ved konkursen tok beslag i fabrikkbygg og valgte å drifte dette videre vil boet måtte være den ansvarlige etter § 7 og dermed pålegges tiltaksplikt eller opprydningsansvar av myndighetene. Skulle boet mot formodning ikke sørge for at pålegget om tiltak

etterfølges og myndighetene sørger for at nødvendige tiltak treffes etter forurl. § 74 vil myndighetene kunne melde sitt refusjonskrav etter § 76. Et slikt krav vil da være et massekrav etter dekl. § 9-2 første ledd nr. 3. Pålegg om å sørge for forurensingstiltak eller opprydning kan bli svært kostbart for boet.

2.3.2.1.1 Andre lovhjemler for tiltaksplikt

Etter forurl. §37 annet ledd følger det at forurensningsmyndighetene kan pålegge den som var eier av skip, fly kjøretøy etc. å besørge opprydning dersom vraket er lokalisert i strid med lovens § 28, som forbyr å etterlate, oppbevare eller transportere slik eiendel med fare for miljøet. Ikke bare er det eieren ved tidspunktet for lovbruddet som kan få pålegg om opprydning, også eier på det tidspunkt pålegget gis kan bli holdt ansvarlig. Boet vil ikke kunne få noe pålegg etter denne rettet mot seg ettersom det aldri er eier av eiendelen.

I tillegg til forurensningsloven § 37 som pålegger den som er eller har vært eier av eiendelen som kan føre til miljøskade å sørge for opprydning, finner vi hjemler for tiltaksplikt også i andre lover.²⁶ Havne og farvannsloven § 35 åpner for at myndighetene kan pålegge den ansvarlige for eiendeler som har strandet eller sunket i havet. Paragraf 35 innebærer en utvidelse av hva som kan gjøres etter forurl. § 7 ettersom også hensynet til ferdsel og sikker bruk av farvannet kan gjøre tiltak nødvendig. Av denne grunn vil i de fleste tilfeller være forurl. § 37 som blir brukt ettersom slike vrak som regel utgjør en fare for miljøet, mens mer sjelden utgjør noen fare for ferdsel og forvaltning av farvannet. Plikten etter § 35 hviler på den som var eier på tidspunktet fartøyet sank eller strandet. Dette må bety at dersom fartøyet ble strandet eller sank forut for konkursåpning vil kravet på opprydning bare kunne meldes som en vanlig alminnelig konkursfordring etter dekl. § 9-6. Et slikt krav vil boet ikke kunne abandoneres seg bort fra. Derimot vil boet kunne pådra seg et massekrav etter § 9-2 dersom skipet skulle forulykke etter at konkurs var åpnet.

I tillegg har plan og bygningsloven § 31-3 regler for ansvar for byggverk og installasjoner som hører under loven. Det fremgår at slike må holdes i stand slik at de

---

²⁶ Forurensningsloven vil i det følgende bli forkortet forurl..

ikke utgjør noen fare for verken person eiendom eller miljø. Fare for forurensning faller inn under denne bestemmelsen. Ansvar etter denne påhviler eier eller den ansvarlige, og i boets tilfelle som har rådigheten som eier, vil ansvaret påhvile boet. Denne bestemmelsen går videre enn bare rene forurensningstilfeller siden den også omfatter rene fare-tilfeller.

2.3.3 Krav og plikter oppstått før konkursåpning

Allerede før konkursåpning kan det ha oppstått krav mot skyldneren som en følge av forurensning fra en eller flere av hans eiendeler. Kravet har i slike tilfeller oppstått på skyldnerens hånd og ikke boets. Konsekvensen av dette er at kravet vil være et dividendekrav etter dekl. § 6-1. Det er ikke mulig for boet å fri seg fra et slikt krav. Selv om boet ikke velger å beslaglegge eiendelen vil dividendekravet bestå. Det vil heller ikke nytte å abandonere eiendelen. Men abandoneringen vil sikre boet fra fremtidige krav mot boet for eventuell forurensning som oppstår senere. Det kreves ikke at selve skaden har oppstått forutfor konkursåpningen, det er nok at selve den skadevoldende handling gjorde det.²⁷

Det samme gjelder for eventuelt pålagt tiltaksplicht. Dersom tiltaksplichten ble pålagt konkursskyldneren forutfor konkursåpning innebærer dette at det er skyldneren og ikke boet som er ansvarlig for at tiltaket gjennomføres. Dersom skyldneren ikke har sørget for at tiltaket ble gjennomført vil myndighetene kunne sørge for at tiltakene blir gjennomført selv etter forurl. § 74 og deretter melde refusjonskrav mot skyldneren etter § 76. Refusjonskravet vil ved konkursåpning måtte meldes som dividendekrav i boet. Bugge argumenterer for at dersom skyldneren har blitt pålagt tiltaksplicht forut for konkursen vil boet ikke kunne bli pålagt tiltaksplicht etter konkursåpningen.²⁸ Konsekvensen av dette vil være at dersom myndighetene vurderer at det er en konkurs i vente vil være bedre å vente til etter konkursåpning for så å melde krav hos boet fremfor å måtte melde dividendekrav etter først å ha gått på skyldneren før konkursen.

---

²⁷ Andenæs (2009) s. 392

²⁸ Bugge (1999) s. 615

2.3.4 Potensielt ansvar etter konkursåpning

Boets eventuelle ansvar for skade oppstått etter konkursåpning på grunn av eiendel tilhørende skyldneren avhenger av hvordan boet har forholdt seg i forhold til eiendelen det gjelder. Det er her tre muligheter; boet har tatt beslag i eiendelen og beslaget består, boet har tatt beslag i eiendelen men opphevet det gjennom å abandonere eiendelen etter kkl. § 117b, eller boet har aldri beslaglagt eiendelen. De forskjellige handlemåtene og deres konsekvens for boets eventuelle ansvar vil bli behandlet nedenfor.

2.3.4.1 Boet tar ikke beslag

Boets beslagsrett følger av deknl. § 2-2 jf § 2-1 som gir boet rett til beslag i «ethvert formuesgode som tilhører skyldneren på beslagstiden». Dessuten kreves det at eiendelen må kunne omsettes i penger.

At boet er gitt en beslagsrett innebærer at boet ikke alltid vil måtte ta beslag i eiendelen. Boet kan om det ønsker velge å ikke ta beslag i formuesgoder dersom det ser seg best tjent med det. Dette vil for eksempel gjelde eiendeler med stor forurensningsfare som gjør at boet ikke vil ta beslag i for å unngå et eventuelt ansvar.

Konsekvensen av at boet ikke tar beslag i eiendelen er at rådigheten over eiendelen vedblir å være hos skyldneren og boet har ingen råderett over eiendelen. Eventuelt ansvar for skade eller pålagt tiltaksplikt oppstått etter konkursåpning i eiendel som ikke er omfattet av konkursbeslaget vil måtte meldes hos skyldneren og vil ikke på noen måte angå konkursboet.

2.3.4.2 Boet tar beslag

Dersom boet tar beslag i eiendelen vil det lett oppstå situasjoner hvor eierpliktene som følger med eiendelene fører med seg konsekvenser av negativ art for boet.

2.3.4.2.1 Erstatningsansvar

For eiendeler som omfattes av boets beslag får boet råderetten over eiendelene på bekostning av skyldneren jf kkl. § 100. Skyldneren er altså fortsatt eier men har ikke mulighet til å råde over eiendelene. Det at boet får råderetten over eiendelen er av stor betydning i forhold til et eventuelt ansvar for forurensingsskade. Forurensingsloven

§ 55 legger ansvaret for skade oppstått på grunn av eiendelen på den som innehar eiendelen. For boet innebærer beslaget at boet faktisk innehar eiendelen og derfor kan pålegges erstatningsansvar for skade forårsaket av eiendelen etter konkursåpning.

Ettersom et slikt krav oppstår på boets hånd vil kravet måtte dekkes som et massekrav etter dekl. § 9-2 tredje punkt. Slike fordringer skal dekkes før all annen gjeld og vil derfor redusere dekningen for kreditorene med vanlig dividendekrav etter § 9-6. For disse vil derfor et eventuelt erstatningskrav etter § 55 kunne innebære at det ikke vil være noe til dekning av deres krav dersom kravet etter § 55 er stort nok.

2.3.4.2.2 Tiltaksplikt

Spørsmålet om boet ved beslaget blir å anse som den ansvarlige etter forurl. § 7 og dermed kan pålegges tiltaksplikt er ikke løst i loven. At det i enkelte tilfeller vil kunne pålegges plikt er klart. For eksempel dersom boet får beslag i fabrikk eiendom som det velger å drive videre. Dersom det ved fabrikk er behov for tiltak for å unngå forurensing eller har oppstått forurensing vil myndighetene i dette tilfellet kunne gi boet pålegg om tiltak.

Derimot er svaret ikke like sikkert dersom boet passivt har fått beslag i eiendommen uten å ha planer om å drive den videre, men ikke har avviklet driften ennå. Boet har råderetten over eiendelen i og med beslaget det er lett å se for seg at vurderingen her burde følge de samme linjer som etter forurl. § 55. Dersom denne skulle legges til grunn er det nok at boet innehar eiendelen og dermed vil kunne pålegges tiltaksplikt. I forhold til forurensing som allerede har oppstått vil myndighetenes interesse allerede er dekket gjennom § 55.

Det kan derimot reises spørsmål om boet skal måtte utbedre svakheter som gjør at forurensing lettere kan oppstå. Loven er taus i forhold til om boet kan pålegges plikt til å forebygge forurensing ved rent passivt beslag av eiendel. Av forarbeidene fremgår det at rettsstilstanden rundt dette temaet er usikker, og at det derfor burde bli lovregulert nærmere slik at det er mulig å pålegges plikt ved passive beslag.²⁹ Noen nærmere

---

²⁹ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s.116

lovregulering av spørsmålet ble ikke foretatt. Bugge synes å mene at tiltaksplikt kan pålegges i disse tilfellene, men gir ingen klar og entydig konklusjon.³⁰ Han nøyer seg med å slå fast at dette hvert fall må gjelde dersom boet aktivt viderefører drift av eiendom etc.

I brev fra Klima- og forurensings-direktoratet til klager i sak hvor konkursboet var pålagt tiltaksplikt etter forurl. § 7 skiller Direktoratet klart mellom tilfeller hvor boet aktivt sørger for drift av eiendelen og hvor boet etter kortere tid avvikler drift av eiendelen.³¹ I de tilfeller boet driver virksomhet videre enten aktiv eller som følge av passivitet vil boet kunne pålegges plikter etter § 7. I de tilfeller boet i kort tid driver virksomheten videre eller bare foretar en ren avvikling av virksomheten er Direktoratet av den oppfatning at det ikke kan pålegges tiltaksplikt overfor boet etter forurl. § 7. Det må antas at myndighetenes praksis etter dette er i samsvar med Direktoratets tolkning av loven. Reelle hensyn taler for at Direktoratets syn er riktig ettersom boet ved langvarig drift må kunne sies å være ansvarlig for virksomheten. I de tilfeller boet kun driver videre svært kort tid eller påbegynner avvikling med en gang bør ikke staten kunne kreve at boet skal måtte påføres slike utgifter på bekostning av dekningen til dets kreditorer.

Konklusjonen blir da at boet kan pålegges tiltaksplikt etter forurl. § 7 dersom det driver virksomhet videre enten aktivt eller på grunn av passivitet. Motsatt vil boet ikke kunne pålegges tiltaksplikt ved kortvarig drift eller ren avvikling.

2.3.4.3 Opphevelse av beslag gjennom abandonering

En interessant problemstilling er hvilken konsekvens det har i forhold til eventuelt erstatningsansvar og tiltaksplikt at boet abandonerer eiendelen. Dette vil bli behandlet i det følgende.

2.3.4.3.1 Erstatningsansvar

Konsekvensen av at boet kan holdes økonomisk ansvarlig, som innehaver av eiendel jf. forurl. § 55, for skade oppstått etter konkursåpning på grunn av eiendelen er at boet når

---

³⁰ Bugge (1999) s. 614

³¹ Brev fra Klima- og forurensingsdirektoratet

det oppdager forurensningsfare vil søke å kvitte seg med eiendelen før skaden oppstår. Men det er sjelden det står andre som ønsker å overta det samme ansvaret. Boet vil derfor ofte ha problemer med å kvitte seg med ansvaret. Spørsmålet blir da om boet kan fri seg for et eventuelt ansvar ved å abandonere eiendelen.

Følgene av abandonering etter § 117b er jo at konkursbeslaget oppheves. Dersom boet kan abandonere vil det derfor ikke lenger inneha eiendelen og således heller ikke kunne pålegges ansvar for skade som oppstår på grunn av eiendelen. For samfunnet vil dette kunne by på utfordringer i og med at abandoneringen innebærer at skyldneren får tilbake råderetten over eiendelen, og det er hans som et eventuelt krav på erstatning vil måtte rettes mot. Problemet er jo at skyldneren nettopp er slått konkurs og derfor som regel vil ha svært lite igjen til dekning av et eventuelt krav. Ettersom konsekvensen av å ikke sørge for opprydning av forurensingen ofte kan være svært store vil samfunnet måtte dekke utgiftene gjennom at myndighetene sørger for opprydning.

Abandoneringen innebærer derfor at kreditorene vil få dekning til sine krav og at samfunnet sitter igjen med hele regningen etter forurensingen. Til dette kan det innvendes at dersom loven hadde åpnet for å holde boet ansvarlig for slike miljøskader, ville staten måtte bære store deler av kostandene uansett. Dette har sammenheng med at boets midler ofte er svært begrensede, og det vil derfor være lite til dekning av krav som følge av forurensningen. I tillegg ville de usikrede kreditorer bli stilt enda dårligere ettersom kravet etter forurensningen ofte ville kunne utgjøre en stor andel av de usikrede krav i boet.

Forarbeidene viser at lovgiverne var usikre på om det skulle være mulig å abandonere eiendeler med potensiale for forurensingsskade. Justiskomiteen reiste spørsmål om hvorvidt boet burde holdes ansvarlig slik at det ikke kunne fri seg for ansvar ved å abandonere en eiendel med skadepotensial.³² Men det ble ikke gitt noen konkrete lovforslag, og man valgte isteden å la Justisdepartementet overvåke situasjonen, og komme med eventuelle forslag til endringer dersom det ble vurdert som nødvendig.³³

---

³² Innst. O. nr. 77 (1998 – 1999) s. 18

³³ Samme kilde.

Forarbeidene gir således ikke noe klart svar på om boet kan fri seg for ansvar ved å abandonere eiendeler med forurensningsskadepotensiale.

I loven er det ikke tatt inn noen begrensning i adgangen til å abandonere. Dette kan tolkes som om det ikke er ment å være noen begrensning i adgangen til å abandonere eiendeler, selv i de tilfeller hvor eiendelen har et skadepotensiale som kan føre med seg store kostnader for samfunnet. Dessuten fremgår det av forarbeidene at man var klar over problemstillingen med slike eiendeler, men fant at det var riktig å ikke gi noen begrensninger i abandoneringsadgangen.³⁴ De støttet seg på utvalget sine betraktninger som blant annet fremhevet at det som regel ikke ville være nok dekning i boet til å dekke slike kostnader og at boets oppgave er å forvalte eiendelene til det beste for kreditorfelleskapet og ikke samfunnet.

I litteraturen har også problematikken vært drøftet, men det er konsensus om at boet står fritt til å abandonere alle typer eiendeler uavhengig om de utgjør noen trussel for miljøet. Dette har blant annet blitt støttet av Bugge, og Wiker og Ro.³⁵

Det må skilles mellom de tilfeller hvor boet tar beslag og gjør bruk av eiendelen, og hvor boet får beslag uten å forsøke å gjøre bruk av den. Boets tilknytning til skaden som oppstår er langt større hvor det selv aktivt drifter eller bruker eiendelen enn hvor det kun har fått passivt beslag. Dersom skaden som oppstår kan føres tilbake til boets drift av eiendelen vil boet være erstatningsansvarlig for skade som oppstår. Motsatt vil boet lett kunne unngå ansvar dersom det før skade oppstår abandonerer eiendel som det kun har hatt passivt beslag i.

Boet kan altså abandonere eiendeler med farepotensiale og på den måten unngå ansvar for skade som skulle oppstå senere dersom det kun har hatt passivt beslag i eiendelen. Dersom skaden følger av boets aktive drift av eiendelen og skade oppstår som følge av denne vil boet fortsatt kunne holdes ansvarlig for skaden selv om den oppstår etter eventuell abandonering. For boet er det derfor viktig å kjapt bringe på det rene om det

---

³⁴ Innst. O. nr. 77 (1998-1999) s. 17

³⁵ Bugge(1999) s. 618 og Wiker (2003) s. 433

er farepotensiale ved eiendeler det får beslag i. Dersom skadepotensialet er tilstede bør boet ikke drifte eiendelen aktivt videre.

I det tilfellet hvor boet har beslag i eiendel som forårsaker skade svært kort tid etter konkursåpningen før boet har hatt anledning til å ta stilling til abandoneringsspørsmålet har det vært diskutert om boet likevel skal kunne fri seg for ansvar ved å abandonere så fort det har rukket å ta stilling til abandoneringsspørsmålet, altså at boet får litt tid på seg til å vurdere situasjonen før det kan sies å inneha eiendelen. Dette er nærmere behandlet over i avsnitt 3.2.6.1.

Det hender at boet velger å opprettholde beslag i eiendeler som har potensiale til å skade miljøet. Det kan være mange grunner til det. Boet kan for eksempel ikke være klar over at eiendelen har et slikt skadepotensiale og derfor være uvitende om den økonomiske risikoen eiendelen kan føre med seg. Eller eiendelen kan være innbringende slik at boet har veiet risikoen for skade opp mot den verdi eiendelen utgjør, eller boet rett og slett kan ha vurdert tingenes tilstand feil og derfor ender opp å sitte med ansvaret når det viser seg at forutsetningene ikke slo til. Skulle boet velge å beholde en eiendel som senere ender opp med å forurense vil det være boet selv som vil være ansvarlig for forurensningen og derfor også for det økonomiske ansvaret. I et slikt tilfelle vil kravet som oppstår ha oppstått på boets hånd og derfor være et massekrav etter dekl. § 9-2 tredje punkt. Dette viser viktigheten av at boet foretar en så grundig vurdering som mulig for ikke å ende opp med å redusere dekningen for usikrede kreditorer.

2.3.4.3.2 Tiltaksplikt

Som nevnt er det i loven ikke inntatt noen begrensning i adgangen til å abandonere eiendeler. Dette taler for at boet skal kunne unngå tiltaksplikt ved å abandonere eiendelen. Selv om loven er taus ble spørsmålet om boet i slike tilfeller skulle nektes å abandonere behandlet under arbeidet med loven. Problemstillingen ble behandlet i forarbeidene til loven, uten at det ble konkludert med noe sikkert. Det ble uttalt at det var

«tvilsomt om et pålegg som forurensningsmyndigheten har rettet mot boet med hjemmel i forurensningsloven, kan falle bort ved at eiendommen blir abandonert, selv i de tilfelle hvor boet bare har utøvet en passiv rådighet over eiendommen i tiden frem til abandoneringen.»³⁶

Lovgiverne skiller altså mellom tilfellet hvor boet selv drifter eiendelen selv og hvor det har fått et passivt beslag i eiendel. Hvor boet selv drifter eiendelen aktivt vil det ikke kunne unngå tiltaksplikten. Hvor boets passive beslag av eiendel som debitor eier med skadepotensiale vil boet unngå tiltaksplikt ved abandoneringen. Boet er ikke den ansvarlige etter forurl. § 7. Det virker rettferdig at dersom boet selv drifter eiendel med skadepotensiale i håp om å skaffe til veie midler bør også eventuelle utgifter som følge av driften hvile på boet. Men i de tilfeller hvor boet ikke har noe med selve forurensingene eller skadepotensialet å gjøre bør ikke staten unngå utgifter ved å redusere andre kreditorers dekning.

Konklusjonen blir todelt. En for det tilfelle hvor boet passivt overtar eiendel som har egenskaper som fører med seg forurensningsfare og derfor også mulig tiltaksplikt etter forurl. § 7. I disse tilfellene vil boet kunne unngå å bli pålagt plikt ved å abandonere eiendelen det gjelder. Dersom boet ikke abandonerer eiendelen før pålegg om tiltaksplikt blir gitt vil det i de fleste tilfeller ikke kunne fri seg for ansvaret ved en etterfølgende abandonering. Det vil kunne ha betydning hvor kort tid som har gått fra konkursåpning til tiltaksplikten ilegges, se nærmere spørsmålet om områlestid over. Det andre tilfellet er hvor boet aktivt bruker eller drifter eiendelen etter beslaget. I disse tilfellene vil boet ikke kunne unngå tiltaksplikt ved senere å abandonere eiendelen tilbake til debitor.

3 Overføring til panthaver – Kkl. § 117c

For en panthaver med krav i eiendel tilhørende konkursdebitor er eiendelen ment å være en form for sikkerhet for at panthaveren får tilbake sine verdier. Sikkerheten består i at

---

³⁶ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s.116

dersom skyldneren ikke gjør opp for seg vil panthaveren kunne gå til domstolen og kreve tvangsdekning i eiendelen etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven kap. 8-12. Disse reglene er også relevante for panthaver i forhold til abandonering, men blir behandlet her ettersom fokuset på panthaver er enda klarere.

I og med konkursåpningen blir panthaverens rett til tvangsfullbyrdelse utsatt etter kkl. § 117 tredje ledd jf. § 17 annet ledd. Panthaveren får dermed ikke anledning til å kreve tvangsdekning før seks måneder etter konkursåpningen. Bakgrunnen for regelen er at boet skal kunne ha mulighet til å realisere eiendelen på best mulig måte for kreditorene, og det vil kunne bli vanskeligjort dersom panthavere kan kreve tvangssalg av eiendelen. For panthaveren kan dette innebære at han taper penger ettersom avkastningen av pengekravet er usikker, ettersom kravet på renter risikerer å måtte meldes som et dividendekrav i boet. For panthaveren vil derfor regelen om overføring til panthaver i kkl. § 117c være en mulighet til å få dekning for sitt krav før seks måneders-fristen utløper. Når seks måneders fristen er ute vil boet kunne unngå at panthaver som krever tvangssalg får gjennomført dette ved å løse ham ut etter dekl. § 8-16. Tanken er at boet ikke har realisert eiendelen innen de seks månedene, men ser seg tjent med at det ikke finner sted ett tvangssalg. For å kunne gjøre dette er det en forutsetning at boet har midler til å løse ut panthaveren.

Kkl. § 117c omhandler overføring av en pantsatt eiendel til panthaver, det man tidligere gjerne kalte «uekte» abandonering.³⁷ Som de tidligere navnene kan gi inntrykk av er det flere fellestrekk mellom uegentlig abandonering etter § 117c og abandonering etter § 117b, men det er likevel viktige forskjeller mellom dem. Det er flere vurderingstemaer som følger samme linje i begge paragrafene. Bestemmelsen ble i likhet med § 117b tilføyd ved lov av 3. september 1999 nr. 72. Selv om reglene først ble lovfestet i 1999 var løsningen på ingen måte ukjent i bobehandlingssammenheng. Allerede så tidlig som i 1933 finner vi eksempel på overføring til panthaver, se Rt. 1933 s. 1208.³⁸ Målet med lovgivningen var ikke å endre adgangen til å foreta slike disposisjoner, men vise i lovtekst for at det er adgang til å foreta disse, og å gi

---

³⁷ Moe (2007) s. 222

³⁸ Wiker (2003) s. 440

«forutberegnelighet og klare kjøreregler for partene».³⁹ Dette betyr ikke at reglene utelukkende er gjort preseptoriske. Det er bare en svært liten del av reglene som er gjort preseptoriske.

Ved vedtagelsen av reglene om abandonering og overføring til panthaver hadde lovgiverne stor tro på at ettersom reglene om overføring til panthaver åpnet for at konkursboet og panthaver kunne finne de løsninger seg i mellom som de fant best, ville det som regel bli gjort mest bruk av § 117c fremfor § 117b om abandonering som er mer regelbunden. Det har vist seg at disse antagelsene ikke slo til, ettersom boene som regel velger å abandonere eiendeler. Dette har nok sammenheng med at boet ved å abandonere eiendeler det ønsker å kvitte seg med kan gjøre det helt på egne premisser og uten noen form for press fra andre parter, og at det ofte er mer tidkrevende å overføre til panthaver enn å abandonere.

3.1 Oversikt

Utgangspunktet er at boet, ved bobestyreren, kan velge å overføre eierrettighetene til en eiendel som er pantsatt til en av panthaverne. Panthaveren som får overført eierrettighetene til seg må samtykke til det. Panthaveren blir ved overføringen den formelle eier av eiendelen på bekostning av konkursskyldneren. Gjennom overføringen vil boet slippe utgiftene med å sitte med en eiendel som ikke vil gi noe dekning for boet, samt den risiko som følger eierposisjonen. I tillegg vil verdien av eiendelen gå i fradrag i skyldnerens gjeld til panthaveren og således redusere hans krav på dividende. Loven bruker ordet pantsatt men det er ingen grunn for at det den ikke også skal omfatte avtalepant, legalpant og utleggspant, dette har støtte i litteraturen.⁴⁰ I motsetning til kkl. § 117b er det etter § 117c et krav at eiendelen er pantsatt. Dette har sammenheng med at det ellers ville ha vært umulig å gjennomføre overføringen da det ikke ville være noen panthaver å overføre eiendelen til. Det er ikke noe krav om at det er pantekravet alene som gjør at eiendelen ikke utgjør noen verdi for boet, men vil i de fleste tilfeller være det.

---

³⁹ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s.109

⁴⁰ Andenæs (2009) s. 42

Den største forskjellen for boet i forhold til abandonering er at det her ikke er snakk om noen ensidig disposisjon fra boets side ettersom det kreves at panthaver skal samtykke for at overføringen kan finne sted. Kravet om samtykke åpner for at boet og panthaveren inngår egne avtaler i forbindelse med overføringen, ettersom de må være enige for å få gjennomført den. Se mer om dette under.

3.2 Loven

I det følgende vil innholdet i § 117c presenteres og ses i sammenheng med andre lovregler som virker inn ved overføring til panthaver.

3.2.1 Økonomisk verdi

For at boet skal kunne overføre eiendelen til en panthaver er det et krav om at eiendelen ikke utgjør noen økonomisk verdi for boet. Vurderingen her er den samme som gjøres under kkl. § 117b. Årsaken til at eiendelen ikke har noen verdi er loven taus om. Også her kan det være at løpende utgifter eller eventuell risiko for erstatningsansvar medfører at boet ikke ser seg tjent med å beholde eiendelen. Men i praksis vil eiendelene som overføres til panthaver i de aller fleste tilfeller ikke ha noen verdi for boet fordi den er så beheftet med gjeld at den overstiger gjenstandens salgsverdi. Dette har sammenheng med at panthaveren må samtykke i overføringen av eiendelen, og han vil ikke overta eiendelen dersom det er klart at den har negativ verdi for ham også. Panthavers samtykke er diskutert nedenfor. For boet er det i disse tilfeller klart at det ikke vil bli noe dekning til usikrede kreditorer og eiendelen har derfor ingen verdi for boet.

Det kan ved starten av vurderingen være uklart om det skal abandoneres etter § 117b eller overføres etter § 117c. Dersom en slik vurdering vil være kostnads og tidkrevende, og en overføring til panthaver derfor ikke vil gi noe til dekning for dividendekrav vil boet være tjent med å abandonere etter § 117b fremfor å forsøke å oppnå enighet med panthaver.⁴¹ Bobestyreren vil i denne vurderingen være bundet av kkl. § 85 som fremhever at det er interessene til fordringshaverne i felleskap som skal ivaretas ved bobehandlingen.

---

⁴¹ Wiker (2003) s. 441

Pantelovens § 6-4 vil kunne ha betydning for vurderingen av om eiendelen har noen verdi for boet. I følge denne bestemmelsen har boet en førsteprioritets legalpanterett i skyldnerens pantsatte aktiva. Den gjelder også for tredjemanns eiendeler stillet til sikkerhet for skyldnerens gjeld, men disse er ikke av betydning i forhold til kkl. § 117c. Panteretten utgjør inntil 5 % av formuesgodets verdi oppad begrenset til 700 ganger rettsgebyret for realregistrerte panteobjekt. Panteretten gjelder kun til dekning av boomkostninger og vil derfor ikke få virkning dersom boet har midler til bobehandlingen. Den er således av en sekundær karakter. Men dersom det skulle være for lite midler til bobehandling vil skyldnerens pantsatte eiendeler likevel ha verdi for boet selv om gjelden overstiger pantobjektets verdi. Denne bestemmelsen vil også ha betydning for abandoneringstilfellene dersom eiendelen det gjelder er pantsatt.

3.2.2 Panthavers samtykke

Det er en forutsetning for overføring til panthaver at panthaveren uttrykkelig samtykker i overføringen. Dette har sammenheng med at det ikke alltid vil være i panthaverens interesse å overta eiendelen med de mulige forpliktelser som kan følge med den. En del av de samme omstendighetene som gjør eiendelen lite verdt for boet kan også gjøre den lite fristende for panthaver. Eiendelen kan for eksempel ha egenskaper som utgjør en risiko for at eieren kan pådra seg økonomisk ansvar for skader som måtte oppstå. For panthaver vil blant annet ansvar etter reglene i forurensingsloven kunne innvirke på om han ønsker eiendelen overført til seg. Ved overførselen får han eierretten til eiendelen, og gjennom den også potensielt ansvar etter forurl. § 7 og andre. Slik sett vil panthaver ikke gi samtykke dersom risikoen for ansvar er større enn hva verdien av eiendelen er for ham.

Dersom intet samtykke foreligger vil heller ingen overføring etter kkl. § 117c kunne finne sted, alternativet for boet vil da være abandonering etter 117b som ikke krever noen form for samtykke. Boet kan derfor gjøre akkurat som det selv ønsker. Kravet om samtykke innebærer at det i forkant av overføring etter § 117c vil være kontakt mellom boet og panthaver for å få til enighet vedrørende overføringen. I det minste må det avtales at overføring skal finne sted. Det kan være panthaveren stiller enkelte krav for å overta eiendelen eller at boet ønsker å klarlegge hvilke forpliktelser som panthaver overtar. Dette inntrykket forsterkes av at store deler av reglene i gitt i § 117c er

deklaratoriske, og fremgår klart av forarbeidene.⁴² Reglene om avregningen mot panthaverens eventuelle dividendekrav i 2.ledd 3. punktum er derimot preseptoriske, se nedenfor.

I forberedelsen til loven ble det diskutert om det skulle behøves samtykke fra panthaver eller ikke. Det ble vurdert om det skulle innføres en plikt for panthaveren til å overta eiendelen dersom boet ønsket dette. Spesielt ble det pekt på situasjoner hvor det er vanskelig for boet å få realisert eiendelen og hvor debitor er en juridisk person. Man ønsket å finne en løsning som gjorde at boet ikke ble nødt til å abandonere eiendelen som igjen ville kunne bli eierløs når debitor ble oppløst. Man fant at det for panthaveren ville innebære at han ville komme i en helt annen posisjon enn tidligere og noe slikt forslag ble derfor aldri fremmet.⁴³

3.2.3 Markedsverdi

Fastsettelsen av eiendelens verdi er av stor betydning for både boet og panthaveren, men deres interesser er ikke sammenfallende. Boet vil ønske å redusere skyldnerens gjeld mest mulig, mens det for panthaveren vil være best om eiendelens verdi blir satt så lavt som mulig siden han da vil kunne melde sitt resterende krav som dividendekrav i boet. Slik vil panthaveren kunne oppnå størst mulig dekning.

Verdien av eiendelen som overføres til panthaveren skal være dens markedsverdi jf. kkl. 117c annet ledd 1. punktum. Det avgjørende tidspunktet for verdsettelsen av eiendelen er når overføringen finner sted. Hva som er markedsverdi er det opp til bobestyreren å fastsette. Om han ønsker kan han legge til grunn den pris pantet oppnår ved et senere salg, altså når panthaveren eventuelt selger eiendelen videre. Dette vil ofte ha mye for seg ettersom panthaveren jo som regel vi ønske å selge eiendelen for mest mulig for å minimere sine eventuelle tap ved dividendeutbetaling. Dette gjelder likevel ikke alltid. Det kan være elementer ved salget som gjør at så ikke er tilfelle, for eksempel at panthaveren ikke legger noe stor innsats i å oppnå best mulig salgspris for eiendelen, eller at han selger til nærstående for så å kunne melde et størst mulig dividendekrav i boet. Det er derfor viktig for bobestyreren å påse at panthaver gjør det

---

⁴² Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 237

⁴³ NOU 1993: 16 s. 72

som kreves for å oppnå en best mulig salgspris for eiendelen. Det kan kreve både tid og penger for boet å finne eiendelens markedsverdi. Dersom dette gjør at det blir lite til dekning i boet fordi eiendelens markedsverdi er lav vil det kunne være at bobestyreren bør abandonere eiendelen av hensyn til kreditorfelleskapet etter § 85.

Når verdien av eiendelen er fastsatt vil man så regne ut hvor stort krav panthaveren sitter igjen med mot debitor. Dette gjøres ved å trekke fra markedsverdien på eiendelen fastsatt av bobestyrer i det kravet panthaveren hadde mot skyldneren ved konkursen. Dersom det ikke er nok til dekning av kravet må panthaveren melde sitt restkrav som et dividendekrav hos boet etter dekl. § 8-14 jf. kkl. § 117c annet ledd tredje punktum. Han stiller da på lik linje med de andre usikrede kreditorer. Som regel vil eiendelens markedsverdi nok ikke overstige panthaverens krav. Reglene vedrørende verdifastsettelsene og dens betydning for dividendekravet er preseptoriske, og det er derfor ikke mulig for boet og panthaveren å avtale noen annen løsning enn den løsning lover foreskriver.

3.2.4 Flere panthavere

Det kan oppstå en situasjon hvor det er flere panthavere som ønsker å få overført eiendelen til seg etter § 117c. Spørsmålet er da hvilken av panthaveren som skal får eierretten til eiendelen.

I paragrafens tredje ledd er det gitt regler for å løse en slik situasjon. Etter at boet har verdsatt eiendelen i tråd med reglene etter annet ledd, skal eiendelen tilbys den panthaver som har dårligst prioritet innenfor eiendelens verdi etter verdsettelsen. Av forarbeidene fremgår det at denne løsningen ble valgt da den ble ansett for å være «enkel og praktisk».⁴⁴ Selv om en panthaver får eiendelen overført til seg som eier vil ikke eventuelle andre heftelser på eiendelen bli borte ved overføringen.⁴⁵ Dette følger av at overføringen, til forskjell fra et tvangssalg, er et frivillig salg hvor begge parter må samtykke til overføringen. Skulle alle heftelser i eiendelen bli slettet ved overføringen ville det kunne åpne for en langt mer konfliktfylt situasjon ettersom det ville kunne ramme de andre panthavere økonomisk. I de fleste tilfeller vil det nok være tale om

---

⁴⁴ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 238

⁴⁵ Ot.prp. nr. 26 (1998-1999) s. 238

overføring til en bestemt panthaver men det er også mulig for boet å overføre eiendelen til flere panthavere i fellesskap. For å kunne gjøre dette er det en forutsetning at alle panthavere som skal dele eierskap til eiendelen samtykker i overføringen.

3.2.5 Erklæringen

Det er også en del likhetstrekk mellom overføring til panthaver etter § 117c og abandonering etter § 117b. I likhet med reglene om abandonering vil boet ved overføringen skriftlig måtte gi panthaveren en erklæring der det fremgår at eiendelen skal overføres til panthaveren etter § 117c. Erklæringen skal inneholde flere av de samme elementene som for abandonering etter § 117b. Erklæringen skal angi fra hvilket tidspunkt eiendelen er overført. Fra det angitte tidspunkt vil eiendelen måtte stilles til panthaverens disposisjon, og risikoen for eiendelen går over på panthaveren som fra overføringen blir eier av eiendelen.

Videre fremgår det av fjerde ledd siste punktum at det er panthaveren som skal dekke eventuelle omkostninger som oppstår ved overføringen, det være seg gebyrer eller fraktkostnader etc. Denne bestemmelsen har betydning dersom det skal beregnes merverdiavgift ved salget. Dette er nærmere diskutert nedenfor i punkt 4.2.5.3. Det at boet ikke skal dekke omkostningene gjør at overføring etter § 117c fremstår som et klart alternativ til abandonering etter § 117b. Dersom boet ville ha måtte dekke kostnadene ved overføringen ville dette kunne føre til at boet valgte å ikke overføre til panthaveren og heller abandonere etter § 117b hvor det ikke oppstår noen kostnader for boet ved overføringen.

3.3 Fordeler ved overføring til panthaver

Det er flere momenter som kan gjøre det ønskelig å velge overføring til panthaver fremfor abandonering. For boet vil overføring til panthaver innebære at det ofte får mer forutsigbarhet i forhold til hvilken avregning som vil finne sted i skyldnerens gjeld til panthaveren. Videre slipper det mange av de plikter som ville følge et salg av samme eiendel. Ved abandonering etter § 117b ville det kunne være en del usikkerhet i forhold til realisering av eiendelen og derfor også usikkerhet i forhold til skyldnerens resterende gjeld til panthaveren. Ofte vil samarbeidet i forkant av overføringen sørge for at både boets og panthaverens interesser blir ivaretatt på best mulig måte. For panthaver

innebærer overføringen at han slipper å gå veien om tvangssalg som ville ha vært nødvendig dersom boet hadde abandonert eiendelen. Dessuten vil man ved overføringen til panthaver enkelt bringe klarhet i hvor stor restgjelden til debitor er og dermed også hvor stort dividendekrav som panthaver vil melde i boet.

Paragraf 117a gir mulighet for boet til å selge overbeheftede eiendeler med utslettende virkning av udekkede pantheftelser. Det gis to muligheter for dette. Enten at salget skjer sammen med andre eiendeler som til sammen vil være mer innbringende enn å selge de hver for seg eller som en del av overdragelse av hele eller deler av virksomheten hvor målet er å fortsette driften. Paragrafen er et mulig alternativ til overføring til panthaver etter § 117c, men med et ganske snevert virkeområde. Til forskjell fra § 117a vil boet etter § 117c ikke bære noen av kostnadene ved overføringen av eiendelen. Dette gjør overføring til panthaver mer attraktivt ettersom boets utgifter i forbindelse med realisasjonen blir minimert.

4 Abandonering og merverdiavgift

I kjølevannet av abandonering etter kkl. §117b og overføring til panthaver etter § 117c vil det ofte oppstå spørsmål vedrørende merverdiavgift. Blant annet må det avgjøres om det i det hele tatt skal svares avgift og i så tilfelle hvem det er som er ansvarlig for at avgiften blir innbetalt. I konkurssituasjonen er det ofte når det er konkursdebitor som er avgiftssubjekt det oppstår utfordringer ettersom det ofte ikke vil være midler til dekning av avgiftskravet.

4.1 Generelt om merverdiavgift

Merverdiavgift er en avgift på omsetning av varer og tjenester og forkortes gjerne mva., mens den i dagligtalen gjerne bare kalles moms. For kjøperen er den en avgift på selve kjøpsprisen på nærmere angitte varer og tjenester. En viss prosentandel av kjøpesummen er avgiften som tilfaller staten. Den er en av statens største inntektskilder,

og i 2010 var den anslått til å innbringe rundt 210 milliarder kroner.⁴⁶ Dette tilsvarer rundt 17 prosent av de budsjetterte inntektene for staten, bare slått av olje-inntektene. De fleste land i verden har en slik avgift på omsetning av varer. Blant de få landene som ikke har dette er de fleste oljerike land ved den Persiske Gulf. I Norge har vi hatt den siden 1970, riktig nok med varierende satser.⁴⁷ Men allerede i 1936 innførte man alminnelig omsetningsavgift i Norge. Den generelle merverdiavgiftssatsen er i dag 25 %, men for næringsmidler er den 15 % og 8 % for kinobilletter og persontransport.⁴⁸ I det følgende vil jeg for enkelthets skyld operere med 25 % avgift i eksemplene.

4.2 Merverdiavgiftsloven

Det er næringsdrivende som er registreringspliktige etter merverdiavgiftsloven § 2-1 som skal betale avgift etter § 11-1 første ledd.⁴⁹ Avgiften er geografisk begrenset til det norske fastlandet jf. § 1-2, hvilket innebærer at det ikke skal beregnes avgift på Svalbard. Avgiften beregnes på omsetning av varer eller tjenester etter mval.

§ 3-1 første ledd. Dette gjelder ikke alle typer varer og tjenester, noen unntak er listet opp i kapittel syv. Blant disse er et viktig unntak omsetning av fast eiendom, som gjerne er blant de større transaksjonene under en konkurs. I det følgende forutsettes det at eiendelen og tjenestene som kjøpes og selges er omfattet av mval. Grunnlaget for beregningen av avgiften er vederlaget som ytes for varen eller tjenesten etter § 4-1 første ledd. Problemene oppstår når avgiftssubjektet ikke har penger til dekning av kravet, som innebærer reduserte inntekter for staten.

4.2.1 Hvordan beregnes og innbetales avgiften?

Av salg hvor det skal beregnes merverdiavgift vil 25 % av salgssummen bli regnet som merverdiavgift. Dette betyr at selgeren må legge på 25 % på den summen han vil ha for varen eller tjenesten for å sitte igjen med det samme. Det foretas ikke oppgjør etter hver enkelt transaksjon. Man har valgt å føre et regnskap som så vil vise hva som eventuelt er skyldig etter endt avgiftstermin. Rent praktisk vil hvert avgiftssubjekt føre et avgiftsregnskap.

---

⁴⁶ Refsland (2010) s. 1

⁴⁷ Refsland (2010) s. 2

⁴⁸ Skatteetaten

⁴⁹ Merverdiavgiftsloven vil i det følgende bli forkortet mval..

I regnskapet er det viktig å skille mellom inngående og utgående avgift. Inngående avgift er den avgiften som betales for varer eller tjenester som avgiftssubjektet kjøper «inn» til sin virksomhet. Utgående avgift er den avgift som mottas for varer eller tjenester som blir solgt ut av virksomheten. Den inngående avgiften vil trekkes fra i den utgående avgiften og dersom det ved avslutningen av en avgiftstermin er mer inngående en utgående avgift vil avgiftssubjektet ha et krav på staten for restsummen jf. § 11-5. Og motsatt dersom det er mer utgående enn inngående er det staten som har et krav mot avgiftssubjektet på skyldig avgift.

Lengden på en avgiftstermin varierer ut i fra størrelsen på omsetningen hos subjektet. Avgiftssubjekter med liten omsetning kan ha lenger termin enn hva subjekter med stor omsetning har jf. mval §§ 15-2 og 15-3. For at staten skal kunne kontrollere at det er beregnet riktig avgift på et avgiftssubjekts omsetning skal det innleveres en omsetningsoppgave etter hver avgiftstermin. Samtidig med innleveringen av omsetningsoppgaven skal eventuell skyldig avgift innbetales. Det er ikke noe krav om at pengene som er mottatt som inngående avgift skal settes på særskilt konto. Avgiftssubjektet er kun ansvarlig for å betale den inn som et hvilket som helst annet krav. Dette gjør at staten ikke er i noen særskilt posisjon dersom skyldneren skulle gå konkurs. Dersom avgiftssubjektet ikke betaler skyldig avgift til riktig tid vil det påløpe renter etter skattebetalingsloven § 11-1.

4.2.2 De forskjellige avgiftssubjektene

I konkurssituasjonen er det to avgiftssubjekter i bildet; konkursskyldneren og konkursboet. Utgangspunktet for vurderingen om debitor er avgiftspliktig er som nevnt over mval. § 2-1. Dersom debitor er næringsdrivende eller offentlig virksomhet med omsetning større enn den nedre beløpsgrensen er han registreringspliktig, og således avgiftssubjekt jf § 11-1. Konkursskyldnerens stilling som avgiftssubjekt er bestemmende for konkursboets stilling etter konkursåpning jf. mval. § 2-1 fjerde ledd. Når avgiftsplikt er konstatert er det de samme reglene som gjelder for konkursboet som det gjorde for debitor før konkursen. I det følgende vil disse reglene så fremt det er mulig presenteres felles for både debitor og konkursbo. Senere vil noen problemstillinger som springer ut i fra disse diskuteres.

4.2.3 Manglende registrering

Definisjonen på et avgiftssubjekt er etter mval § 1-3 litra d den som er eller skal være registrert i Merverdiavgiftsregisteret. Man er således avgiftssubjekt uavhengig av om man har registrert seg så lenge man skulle ha vært det. Manglende registrering har den konsekvens at det ikke blir beregnet avgift ettersom det ikke blir innlevert noen omsetningsoppgave som danner grunnlaget for beregningene. Dersom det oppdages at det skulle ha vært beregnet merverdiavgift vil avgiftsmyndighetene kunne fastsette beregningsgrunnlaget for avgiften og dermed avgiften ved skjønn etter mval § 18-1. Dette kan gjøres for opptil ti år tilbake i tid etter paragrafens tredje ledd. Konsekvensen av at ti års avgift skal beregnes under ett er at man risikerer at avgiftskravet som blir fastsatt blir svært stort.

I tillegg til skjønnsfastsettelsen av avgiftskravet risikerer man administrative reaksjoner og straff etter kapitel 21. Det følger av § 21-4 at det kan ilegges fengselsstraff for forsettlig overtredelse av loven. Medvirkning straffes etter tredje ledd.

Videre kan det pålegges tilleggsavgift etter § 21-3 for forsettlig og uaktsom overtredelse av loven dersom overtredelsen har eller kunne ha påført staten tap. Tilleggsavgiften kan utgjøre 100 % i tillegg til den avgifts som blir fastsatt etter § 18-1. Tilleggsavgiften er interessant ettersom den har store likheter med tilleggsskatt. Den har en klar pønål karakter uten å være ansett for å være straff etter Grunnloven jf. Rt. 1950 s. 674.

Derimot vil den være straff etter EMK protokoll 7 artikkel 4 om forbud mot dobbeltforfølgning jf. Rt. 2000 s. 996, og dette har betydning i forhold til forbudet mot dobbeltstraff. Dersom debitor blir ilagt tilleggsavgift vil kravet ved konkursåpning måtte meldes i boet, og vil være en etterprioritert fordring jf. dekl. § 9-7 fjerde ledd litra a. At kravet er etterprioritert innebærer at det vil kun bli dekket dersom de usikrede kreditorer har fått full dekning for sine krav. Dette har sammenheng med at kravet på tilleggsavgift kommer i tillegg til det vanlige avgiftskravet, og det ville kunne virke urimelig dersom statens krav på tilleggsavgift skulle redusere kreditorenes dekning ytterligere utover hva selve avgiftskravet allerede har gjort. Konsekvensen er at det i de fleste tilfeller ikke vil være noe til dekning av kravet på tilleggsavgift.

4.2.3.1 Tvangssalg

En måte å unngå å utløse krav på avgift er at det blir foretatt tvangssalg av eiendelene etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven. Konkursrådet har blant annet kunnet vise til brev fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet hvor det står "Tvangsauksjon antas derimot ikke å kunne regnes som omsetning i merverdiavgiftslovens forstand".⁵⁰

Utfordringen knyttet til denne løsningen er at verken debitor eller konkursboet kan initiere tvangssalg, det er det pantaveren som kan. Men dersom det ikke oppnås noen annen løsning vil nok pantaver kreve tvangssalg. I boets tilfelle er det viktig å merke seg at pantaver ikke kan kreve tvangssalg av eiendeler før etter seks måneder etter konkursåpning jf kkl.§ 117 tredje ledd jf. § 17 annet ledd.

4.2.4 Situasjonen etter konkursåpning

Ved konkursåpning vil debitor som er avgiftssubjekt oppleve at det kommer inn et nytt avgiftssubjekt i bildet, konkursboet. Ved konkursåpningen vil debitors eventuelle skyldige avgift måtte meldes som et dividendekrav i boet. Men selv om boet også er avgiftssubjekt er ikke dette av betydning i forhold til dividendekravet som eventuelt meldes. Konkursen innebærer ikke at debitor er avskåret fra å realisere eiendeler og gjennom realisasjonen opparbeide seg nye avgiftskrav. På samme måte som debitor vil også boet ofte realisere eiendeler etter konkursåpning, det er jo strengt tatt på denne måten boet får ivaretatt kreditorenes interesser. Boet vil gjennom realisasjonen opparbeide seg avgiftskrav på samme måte som debitor.

4.2.4.1 Debitors realisasjon av eiendeler etter konkursåpning

Det er avgiftssubjektet selv som er ansvarlig for eventuell innbetaling av skyldig avgift. For debitor betyr dette at dersom han realiserer eiendeler etter konkursåpning vil han opparbeide seg utgående avgift, og på den måten mulig skyldig avgift. Ettersom et slikt salg skjer etter konkursåpningen vil boet ikke ha noe ansvar for avgiften jf. dekl. § 6-1.

Selv om konkursskyldneren er vel vitende om at han vil være ansvarlig for innbetaling av et eventuelt avgiftskrav er det ikke gitt at han faktisk har midler til dekning av kravet. I utgangspunktet skulle det ikke by på særlige vansker å sørge for dekning. For å

---

⁵⁰ Konkursrådets uttalelse nr. 30

få dekning til kravet er det jo bare å sette av 25 % av salgssummen til dekning av avgiftskravet. Men for avgiftssubjekt hvor det er åpnet konkurs vil dette av forskjellige årsaker ofte ikke skje. Salgssummen kan være pantsatt, og det er derfor ikke sikkert debitor vil kunne holde tilbake midler til dekning av avgiftskravet. Panthavere er ofte meget aktive i prosessen hvor debitor skal realisere sine eiendeler, gjerne gjennom å håndtere salgsprosessen selv. Salget derimot skjer fortsatt i debitors navn ettersom han er eier av eiendelen ved salget. Panthavers involvering er ikke unaturlig, desto mer penger et salg vil bringe inn, desto bedre dekning vil han oppnå til dekning for sitt krav. Panthavere avtaler ofte med debitor at pengene for eiendelen skal betales direkte til dem selv, slik at hele beløpet går til dekning av hans krav mot debitor. En interessant side ved arrangementet er at det kan argumenteres for at det grenser opp mot avgiftsunndragelse og medvirkning til dette.

Det hender også at det er debitor selv som presser på for at hele salgssummen går uavkortet til panthaver på grunn av egne forhold. I konkurser hvor det har vært drevet næringsvirksomhet er det ofte stillet garantier for debitors gjeld fra nærstående, som for eksempel morselskap eller aksjonærer med en større eierandel i det konkursrammede selskapet. For morselskapet og aksjonæren vil fristende å sørge for at mest mulig av pengene fra salget går til panthaver for å redusere hans krav mot debitor og slik redusere risikoen for at garantien slår inn og den nærstående må dekke debitors gjeld.

En annen løsning med samme virkning er hvor debitor overfører eiendelen til panthaver mot at dens verdi kommer til fradrag i gjelden debitor er ham skyldig. Overføringen av eiendelen vil her være å betrakte som omsetning etter mval. ettersom salgsværdien kommer i fradrag i skyldnerens gjeld til panthaveren. Dersom debitor er registreringspliktig etter mval. vil omsetningen derfor utløse krav på avgift. Også i et slikt tilfelle vil det være vanskelig å inndrive avgiften ettersom betalingen skjer i form av redusert gjeld, og debitor ikke tilføres nye midler som kan dekke kravet på avgiften.

Løsningen vil ofte være til fordel for enten panthaver eller debitor eller hans nærstående, men vil ikke være til fordel for staten som ofte vil få vansker med å inndrive sitt krav mot debitor. Debitor som nettopp har fått åpnet konkurs hos seg vil

gjærne ikke ha noe til dekning av avgiftskravet, slik at staten ikke får sine penger. Dette gjelder spesielt i de tilfeller hvor debitor er et selskap med begrenset ansvar. For en privatperson vil kravet bestå også etter avsluttet bobehandling, slik at staten på lengre sikt vil kunne få dekning for sitt krav mot debitor.

Det kan synes som om lovgiverne ikke har vært klar over at rettstilstanden er slik at debitor fristes til å velge løsninger som gjør at staten kan få problemer med å inndrive avgiften, men det er ikke tilfelle. Av konkursrådets uttalelse nr. 30 fremgår det at en slik løsning ofte velges vel vitende om konsekvensen det har for statens krav.⁵¹ Dessuten pekte Skatteunndragelsesutvalget på problematikken i NOU 2009:4.⁵² I utredningen ble det blant annet fremmet konkrete forslag til endring av lovtekst i den gamle merverdiavgiftsloven § 25, men forslaget ble ikke fulgt opp av departementet.

4.2.4.2 Fradragsrett for kjøper hvor selger er insolvent

I tillegg til statens vansker med å inndrive skyldig avgift kompliseres bildet ytterligere ettersom kjøperen av eiendelen ofte vil ha krav på fradrag for sin inngående avgift ved kjøpet. Kjøpere av varer og tjenester som det skal beregnes merverdiavgift fra, som selv er avgiftssubjekter, kan kreve fradrag for inngående avgift etter mval. kapittel åtte. Som nevnt tidligere vil gjerne panthavere presse på for at mest mulig av en eventuell salgssum skal komme ham til gode ved at det trekkes fra i debtors gjeld til panthaveren. Derfor vil gjerne en kjøper få anvisning på å betale kjøpesummen for eiendelen som selges til panthaver. Når en kjøper vet at selgeren er insolvent, og kjøpesummen i sin helhet blir betalt til debtors panthaver, vet han også at det er en fare for at det ikke vil være dekning til et eventuelt avgiftskrav mot. For staten vil dette kunne innebære at den ikke bare får problemer med å få dekket sitt krav på avgift men må i tillegg gi fradrag til kjøperen for den delen av kjøpesummen som tilsvarer hans inngående avgift.

Lovgiver har i lengere tid vært kjent med at en slik løsning åpner for at panthaveren får maksimert sin dekning samtidig som kjøper får fradrag for inngående avgift, mens selgeren ikke har dekning for statens krav mot ham. Blant annet ble problemstillingen

---

⁵¹ Konkursrådets uttalelse nr. 30

⁵² NOU 2009:4

trukket frem i lyset av en arbeidsgruppe nedsatt av finansdepartementet som også kom med konkrete forslag til endringer i loven for å stenge for denne muligheten.⁵³ Blant forslagene var å gjøre kjøper ansvarlig for å holde igjen avgiften selv og innbetale den til staten når han kjøper fra konkursdebitor. Ved å gjøre ham ansvarlig vil han sørge for å holde av penger til dekning av statens krav, samtidig som han selv ville få sitt fradrag. Ordningen ville innebære at et eventuelt tap ville bli flyttet fra staten til panthaveren, som ikke ville få hele kjøpesummen for eiendelen til fradrag i gjeldskravet han har på debitor. Skulle debitor ha inngående avgift som skal gå i fradrag vil staten betale debitor mellomlegget etter selv å ha fått dekning for sitt krav. Forslaget har ikke blitt fulgt opp.

4.2.4.2.1 Utvikling i den senere tid

I Rt. 2011 s. 213, Invex-dommen, tok Høyesterett standpunkt til problematikken rundt kjøpers fradragsrett ved kjøp fra konkursskyldner som ikke vil kunne dekke eventuelle avgiftskrav. Saken gjaldt fradrag for merverdiavgift for kjøper av varelager hvor kjøper betalte inn kjøpesummen til panthaver med viten om at selger ikke ville kunne betale inn skyldig merverdiavgift for salget. Kjøperen krevde så fradrag for avgiften av staten, men ble nektet dette. Flertallet på tre dommere fant at fradragsretten kunne nektes kjøper når han ved kjøpet visste at det ikke ville bli betalt avgift for salget. Blant annet uttalte rettens flertall i avsnitt 45 at:

«dette arrangementet, med det sterke interessefellesskap som forelå, må få betydning ved vurderingen av Invex' senere krav om fradrag for inngående merverdiavgift. Avtalen var ikke i samsvar med den symmetri mellom utgående og inngående avgift som loven bygger på, jf. mine tidligere bemerkninger om lovens ordning. Tvert om var hensikten at selgerens avgift skulle benyttes til nedbetaling av lån og frigivelse av kausjonsforpliktelser, noe alle de involverte var fullt innforstått med.»

Domstolen fant at den klare sammenhengen mellom inngående og utgående avgift gjør at dersom utgående avgift ikke vil bli innbetalt bør heller ikke det innrømmes fradrag for kjøper for hans inngående avgift når han vet at staten ikke vil få dekning. Det

---

⁵³ Rt. 2011 s. 213 avsn. 35

samme hensynet tilsier at det bare bør kunne nektes fradrag for en kjøpers inngående avgift for den sum av selgerens utgående avgift som ikke dekkes opp av hans eget fradrag for inngående avgift. Slik vil staten ikke verken tjene eller tape penger på avgifts-nektelsen. Rettstilstanden blir etter dette at en kjøper som vet at selgeren ikke vil kunne dekke inn avgiftskravet som oppstår ved salg, blir nektet fradrag for den avgift som ellers ville ha blitt innrømmet ham dersom hadde han vært uvitende om selgers manglende betalingsevne.

Dommen har gjort det vanskeligere for panthavere å få gjennomført slike arrangementer ettersom eventuelle kjøpere ikke vil være interessert i å delta i slike, ettersom de da risikerer å sitte igjen med tap selv. Det er verdt å bemerke at flere banker var svært forsiktige med å velge denne løsningen også forut for dommen. Selv om løsningen ikke er forbudt var flere klar over de etiske betenkelighetene ved opplegget.⁵⁴ Dessuten har også advokatfirmaer vært forsiktig med hvordan bistå klienter ved slike opplegg og advart klientene om at deltakelse i et slikt opplegg «grenser mot (medvirkning til) avgiftsunndragelse.»⁵⁵

I en uttalelse etter dommen peker Konkursrådet på at rettstilstanden fortsatt ikke hindrer at panthaver kan sikre seg dekning på bekostning av statens krav på avgift hvor kjøperen er uvitende om selgers manglende betalingsevne.⁵⁶ Staten vil fortsatt tape penger dersom en kjøper skulle være uten kjennskap til debtors manglende evne til å dekke avgiften. Det er klart at det i et slikt tilfelle ville virke urimelig for kjøperen som ikke er kjent med debtors økonomiske situasjon, at han ikke skal få fradraget han regnet med å få da han inngikk kjøpet. Konsekvensen er at panthaver sikrer seg penger som egentlig var ment å dekke avgiftskravet, uten at staten kan nekte kjøperen fradrag for avgiften. Staten er altså den som sitter igjen med tapet. Det kan reises spørsmål om ikke panthaver derfor i slike tilfeller burde gjøres ansvarlig for innbetalingen av avgiften så lenge han får utbetalt hele salgssummen for eiendelen.

---

⁵⁴ Holm, Gerhard

⁵⁵ Holm, Gerhard

⁵⁶ Konkursrådet uttalelse

4.2.5 Konkursboet og dets realisasjon og befatning med eiendelene

Konkursboets stilling som eventuelt avgiftssubjekt avhenger av debtors stilling forut for konkursåpning jf. mval. § 11-1 første ledd jf. § 2-1 fjerde ledd. Dersom debitor var avgiftssubjekt ved konkursåpning er boet også avgiftssubjekt etter konkursåpningen. Som nevnt over er boet registreringspliktig uavhengig om debitor var registrert så lenge han skulle ha vært det. I følge Konkursrådet ble regelen også praktisert slik før under den gamle merverdiavgiftsloven, men pekte også på en sak hvor boet ble nektet registrering som følge av at debitor ikke var registrert.⁵⁷

I mval. § 8-7 første ledd fremgår det klart at boet ikke vil kunne kreve fradrag for inngående avgift for varer og tjenester levert før konkursåpning hvor kravet på betaling kommer først etter konkursåpningen. Det er konkursskyldneren som får dra nytte av fradraget mot den utgående avgift påløpt forut for konkursåpning. Motsatt dersom boet mottar levering av varer eller tjenester som en del av konkursdebtors avtaler etter konkursåpning, og beholder dem mot selgers massekrav i boet, vil boet også få fradraget for den inngående avgiften.

4.2.5.1 Bobestyrers salær

Hvor boet er avgiftssubjekt og skal beregne inngående avgift ved kjøp av varer og tjenester til boet, har dette betydning i forhold til bobestyrerens salær. Bobestyreren skal ha godtgjørelse for det arbeidet han legger ned etter kkl. § 157. Når retten har fastsatt bobestyrerens godtgjørelse vil boet måtte sørge for betaling. Bobestyrerens krav er et massekrav etter dekl. § 9-2 nr. 2. Det interessante er at bobestyreren yter tjenester og hans krav på salær vil derfor være omfattet av mval. og det skal derfor svares avgift av salæret. Tidligere var ikke advokattjenester omfattet av loven, men fra 1. juli 2001 ble advokattjenester etter en lovendring i den tidligere merverdiavgiftsloven omfattet av loven og det vil derfor måtte beregnes avgift av salæret.⁵⁸

4.2.5.2 Abandonering og mva

Boet skal ikke svare merverdiavgift ved abandonering av eiendeler etter kkl. § 117b. Abandonering er opphevelse av konkursbeslag av en spesifisert eiendel og ikke noen

---

⁵⁷ Konkursrådets uttalelse nr. 42

⁵⁸ Merverdiavgiftsloven av 1969

form for realisasjon og derfor heller ingen omsetning etter § 3-1.⁵⁹ Det er skyldneren som hele tiden har vært eier av eiendelen og ved abandoneringen får han bare tilbake den rådighet som ble fratatt ham ved konkursåpningen. Dette samsvarer godt med forutsetningen om at eiendelen ikke skal ha noen økonomisk verdi for boet etter kkl. § 117b. Det er vederlaget etter mval. § 4-1 første ledd som er beregningsgrunnlaget for avgiften. Siden boet ikke får noe vederlag ved abandoneringen ville avgiften bli lik null.

4.2.5.3 Avgift ved overføring til panthaver

Når boet overfører en eiendel til panthaver etter kkl. § 117c er det to elementer ved handlingen. Det skjer en opphevelse av konkursbeslaget samt en eiendomsoverføring til panthaveren. Forutsetningen for overføringen er at den verdien eiendelen representerer kommer i fradrag i kravet panthaveren har mot boet. Fradraget i gjelden blir således et vederlag fra panthaveren mot at han får eiendomsretten til eiendelen. Vederlagsaspektet gjør at overføringen faller inn under mval. og at det skal beregnes merverdiavgift av vederlaget. Det er boet som i transaksjonen er selger og følgelig blir ansvarlig for at eventuell avgift blir innbetalt. Ettersom dette er et krav som har oppstått på boets hånd er dette et massekrav etter deknl. § 9-2. Avgiften beregnes ut i fra vederlaget som panthaver må gi for å få eiendomsretten til eiendelen. Dersom boet velger å sette markedsverdien for eiendelen til den sum panthaver klarer å få videresolgt eiendelen for vil beregningen av avgiften bli utsatt til etter at panthaver har solgt den.

Det er i denne sammenheng viktig å huske på § 117c fjerde ledd femte punktum som sier at det er panthaver som skal dekke eventuelle kostnader, herunder avgifter, ved overføring til panthaver. Det er altså panthaveren som skal dekke det aktuelle avgiftskravet mens boet er avgiftssubjekt i forhold til staten, og så må sørge for innbetalingen. Dette innebærer at panthaver vil måtte refundere boets utgifter til betaling av merverdiavgift for at boet ikke skal påføres utgifter ved overføringen.

Det er mulig å tenke seg at eiendelen som overføres ikke har noe verdi. Altså at det ikke er noen motytelse fra panthaver til boet mot å få overført eiendelen til seg. Dette blir

---

⁵⁹ Moe (2007) s. 241

som om boet kasserte eiendelen. Om eiendelen som overføres ikke har noen verdi vil det heller ikke ytes noe vederlag for den. Dette gjør at det ikke vil bli beregnet noen avgift. Dette har sammenheng med at overføringen ikke vil være omsetning etter loven.

4.2.6 Konklusjon

Konkursboets abandonering av eiendeler er i seg selv ikke problematisk i forhold til merverdiavgiftsloven. Selve abandoneringen utløser ikke krav på avgift ettersom det ikke er snakk om noen omsetning av eiendelen. Derimot vil debitors påfølgende realisasjon av den samme eiendel være avgiftspliktig, og det er i denne sammenheng det oppstår utfordringer. Blant utfordringene som oppstår er statens vansker med innkreving av avgift hvor selgeren av eiendelen er insolvent. Problemet har da vært at selgeren selv ikke har mottatt salgssummen, men sendt den videre til en panthaver som har et krav mot ham. Bildet har ytterligere blitt komplisert av at kjøperen har kunnet kreve fradrag for sin kjøpesum. Situasjonen har blitt avhjulpet i den senere tid ved at domstolene har åpnet for å nekte kjøperen fradrag i de tilfeller han vet at selgeren ikke vil kunne dekke avgiftskravet som oppstår som følge av salget. Dermed er problemet nå avgrenset til de tilfeller hvor kjøperen ikke vet at selgeren ikke vil kunne dekke avgiftskravet. En mulig løsning vil være å gjøre panthaver ansvarlig for avgiften i de tilfeller hele salgssummen tilfaller ham.

I motsetning til abandonering vil overføring til panthaver utløse krav på merverdiavgift. Det er boet som avgiftssubjekt som er ansvarlig for å sørge for at kravet innfris. Selve kostnaden vil likevel bli båret av panthaveren ettersom kkl. § 117c fjerde ledd sier at det er panthaver som skal bære utgiftene, deriblant avgift til staten, i forbindelse med overføringen.

5 Litteraturliste

Litteratur:

- (Andenæs) Andenæs, Mads Henry. Konkurs. 3. utg. Oslo, 2009.
- (Brækhus) Brækhus, Sjur. Pant i konkurs: Særlig om abandonering av overbeheftede eiendeler. Jussens Venner. 1984, s. 329.
- (Bugge) Bugge, Hans Chr.. Forurensningsansvaret. 1. utg. Oslo, 1999.
- (Falkanger) Falkanger, Thor. Konkurs og realisasjon av sterkt beheftede eiendeler. Lov og Rett. 2001, s. 166.
- (Moe) Moe, Ernst. Praktisk konkurs. 1. utg. Oslo, 2007.
- (Norske synonymer) Norske synonymer, blå ordbok. Gundersen, Dag. 3. utg. Oslo 2011.
- (Refsland) Refsland, Thor og Hilde Alvsåker. Lærebok i merverdiavgift. 9. utg. Oslo, 2010.
- (Wiker) Wiker, Håvard og Knut Ro. Konkursloven, Kommentartutgave. 1. utg. Oslo, 2003.

Lover:

- (Brann og eksplosjonsvernloven) Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver av 14. juni 2002 nr. 20.
- (Dekningsloven) Lov om fordringshavernes dekningsrett av 8. juni 1984 nr. 59.
- (Forurensningsloven) Lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6.
- (Grunnloven) Kongeriget Norges Grundlov, given i Rigsforsamlingen på Eidsvold den 17de Mai 1814.
- (Havne og farvannsloven) Lov om havner og farvann av 17. april 2009 nr. 19.
- (Konkursloven) Lov om gjeldsforhandling og konkurs av 8. juni 1984 nr. 58.
- (Merverdiavgiftsloven) Lov om merverdiavgift av 19. juni 2009 nr. 58
- (Panteloven) Lov om pant av 8. februar 1980 nr. 2.

(Plan og bygningsloven)	Lov om planlegging og byggesaksbehandling av 27. juni 2008 nr. 71.
(Rettsgebyrloven)	Lov om rettsgebyr av 17. desember 1982 nr. 86.
(Skattebetalingsloven)	Lov om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav av 17. juni 2005 nr. 67.
(Tvangsfullbyrdelsesloven)	Lov om tvangsfullbyrdelse av 26. juni 1992 nr. 86.

Opphevede lover:

(Merverdiavgiftsloven av 1969)	Lov om merverdiavgift av 19. juni 1969 nr. 66.
(Sportelloven av 1959)	Lov om betaling for rettsforretninger av 18. desember 1959 nr.11.
(Sportelloven av 1938)	Lov om betaling for rettsforretninger av 4. februar 1938.

Forarbeider:

(Ot.prp.nr. 26 (1998-1999))	Om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v.
(NOU 1993:16)	Etterkontroll av konkurslovgivningen m.v.
(NOU 2009:4)	Tiltak mot skatteunndragelser
(Innst. O. nr. 77 (1998-1999))	Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v.

Dommer:

Rt. 1933 s. 1208
Rt. 1950 s. 674
Rt. 1979 s. 375
Rt. 1981 s. 1328
Rt. 1992 s.1697
Rt. 2000 s. 996
Rt. 2010 s. 306
Rt. 2011 s. 213
RG 1985 s. 1
RG 1997 s. 1348

Nettdokumenter:

(Brev fra Klima og forurensings-
direktoratet)

Brev fra Klima- og forurensingsdirektoratet av
21.12.2010 gjengitt på konkursrådets
hjemmesider.

<http://www.konkursradet.no/Bobehandling/Uttalelse-fra-Klif-vdr.-konkursboets-ansvar-etter-forurensningsloven-841/> (03.04.2012)

(Holm)

Holm, Gerhard og Hovet, Joakim M.
Abandonering og merverdiavgift.

<http://www.konkursradet.no/Abandonering/Abandonering-og-merverdiavgift-453/> (10.02.2012)

(Konkursrådets uttalelse nr. 30)

Konkursrådets uttalelse nr. 30. Merverdiavgift ved
realisasjon av pantsatte eiendeler.

<http://www.konkursradet.no> (08.02.2012)

(Konkursrådets uttalelse nr. 42)

Konkursrådets uttalelse nr. 42. Merverdiavgift for
konkursboer. <http://www.konkursradet.no>
(08.02.2012)

(Konkursrådets uttalelse)

Konkursrådet – Fradragsrett for mva ved konkurs
– lov om merverdiavgift § 21.

<http://www.konkursradet.no/Merverdiavgift/Fradragsrett-for-mva-ved-konkurs-lov-om-merverdiavgift-%C2%A7-21-858/> (08.02.2012)

(Skatteetaten)

<http://www.skatteetaten.no/Alt-om/Merverdiavgift/>

Annet:

(Dehli)

Adv. Dehli, Øyvind, Advokatfirmaet
Thommessen. Telefonsamtale. 9. februar 2012.